

Rusmidler i Norge

Alcohol and Drugs in Norway

Statistikk '02

SIRUS

Norwegian Institute for Alcohol
and Drug Research

Standardtegn i tabellene
Standard symbols in the tables

		Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Data mangler	Data not available	..
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5	Less than 0.5	0
Mindre enn 0,05	Less than 0.05	0,0
Foreløpige tall	Provisional figures	*

Please note that commas are used as decimal points in the tables, in accordance with the Norwegian system.

Rusmidler i Norge

Alcohol and Drugs in Norway

2002

Redaktør (Editor):

Elin K. Bye

Redaksjonsutvalg (Editorial group):

Anne Line Bretteville-Jensen, Ragnar Hauge, Hege Cesilie Lauritzen og Sturla Nordlund

Utgitt av:

Statens institutt for rusmiddelforskning

Produced by:

Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Omslag (Cover):

www.kursiv.no

ISBN 82-7171-240-3

Forord

Med dette heftet presenterer Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) statistiske oppgaver om alkohol og andre rusmidler. Tallmaterialet er hentet fra offentlig statistikk og spesialundersøkelser.

Rusmidler i Norge 2002 er det fjortende hefte i en serie av årlige utgivelser. Inntil 2000 ble heftet utgitt i samarbeid mellom Rusmiddeldirektoratet og Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA). Som følge av reorganiseringen av det statlige arbeidet på rusmiddelfeltet, ble SIFA og dokumentasjonsseksjonen i direktoratet fra 1. januar 2001 slått sammen til et nytt institutt, SIRUS, som med dette har fått eneansvaret for utgivelsen.

Rusmidler i Norge presenterer annet hvert år et spesialtema. Årets utgave omhandler norsk og nordisk alkoholpolitikk i et EU-perspektiv. Følgende tema har vært presentert tidligere: i 1990 var temaet Alkoholforbruket i etterkrigstiden, i 1992 Narkotika og narkotikabruk, i 1994 Alkohol i de nordiske land, i 1996 Alkohol: omsetning, bevillinger og økonomi, i 1998

Narkotika og narkotikabruk og i 2000 Rusmiddelsituasjonen i Norden.

De talloppgavene som presenteres her er en del av de opplysninger som finnes i instituttets statistiske databaser. På en del områder finnes lange tidsserier og mer detaljer, som er for utførlige til å tas med i nåværende publikasjon. Disse er til dels publisert tidligere, og de som måtte ønske slike opplysninger henvises til tidligere utgaver av Rusmidler i Norge, særlig til utgaven i 1991. Alle tabeller er også lagt ut på vår nettside: www.sirus.no.

Dette heftet er ment som et hjelpemiddel for alle som ønsker statistisk dokumentasjon når det gjelder rusmidler i Norge. Det er vårt håp at det vil kunne være til hjelp både i forbindelse med opplysningsvirksomhet, ved planlegging og gjennomføring av forebyggende tiltak, for forskningsformål og ikke minst for dem som har generell interesse for rusmiddelfeltet. For å gjøre heftet mer tilgjengelig for en utenlandsk leserkrets, presenteres all tekst også på engelsk.

Oslo, oktober 2002

Knut Brofoss
Direktør

Innholdsfortegnelse

Norsk og nordisk alkoholpolitikk i et EU-perspektiv, av Ingeborg Lund og Trygve Ugland	12	TABELL 1.3. Årlig omsetning av vin i de europeiske land målt i liter per innbygger 1990-2000	38
OMSETNING AV ALKOHOL		FIGUR 1.3a. Omsetning av vin i de europeiske land 2000	39
TABELL 1.1. Årlig omsetning av alkohol i de europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 1990 – 2000	32	FIGUR 1.3b. Årlig omsetning av vin i fem europeiske land 1990- 2000	40
FIGUR 1.1a. Omsetning av alkohol i de europeiske land 2000	33	TABELL 1.4. Årlig omsetning av øl i de europeiske land målt i liter per innbygger 1990-2000	41
FIGUR 1.1b. Årlig omsetning av alkohol i fem europeiske land 1990 – 2000	34	FIGUR 1.4a. Omsetning av øl i de europeiske land 2000	42
TABELL 1.2. Årlig omsetning av brennevin i de europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 1990 – 2000	35	FIGUR 1.4b. Årlig omsetning av øl i fem europeiske land 1990-2000	43
FIGUR 1.2a. Omsetning av brennevin i de europeiske land 2000	36	TABELL 1.5. Antall salgssteder for brennevin og vin i de nordiske land 1993-2001	44
FIGUR 1.2b. Årlig omsetning av brennevin i fem europeiske land 1990 – 2000	37		

AVGIFTER OG RESTRIKSJONER

TABELL 2.1. 46
Nominelle alkoholavgifter i EU/EØS landene i 1995 og 2002

TABELL 2.2. 47
Promillegrenser for førere av motorvogn i EU/EØS land 2001

TABELL 2.3. 48
Aldersgrenser for salg- og skjenking av alkohol i EU/EØS land 2000

DØDELIGHET OG ULYKKER

TABELL 3.1. 50
Antall dødsfall som skyldes kronisk levercirrhose og cirrhose per 100 000 1990-2000

TABELL 3.2. 51
Antall dødsfall som skyldes utvalgte alkoholrelaterte årsaker, per 100 000 1990-2000

TABELL 3.3. 52
Trafikkulykker som involverer en eller flere personer påvirket av alkohol, per 100 000 1990-1999

NORSK ALKOHOLSTATISTIKK

TABELL 4.1. 54
Årlig omsetning av alkohol i Norge totalt i 1000 vareliter og i 1000 liter ren alkohol 1980-2001

TABELL 4.2. 55
Årlig omsetning av alkohol i Norge per innbygger 15 år og over i vareliter og i liter ren alkohol 1980 - 2001

FIGUR 4.2a. 56
Årlig omsetning av alkohol i Norge 1981-2001

FIGUR 4.2b. 57
Prosent av omsetning for de forskjellige drikkesortene i Norge 1981 og 2001

TABELL 4.3. 58
Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge i 1000 vareliter og i 1000 liter ren alkohol 1975-2001

TABELL 4.4. 59
Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge per innbygger 15 år og over i liter ren alkohol 1975 - 2001

TABELL 4.5. 60
Realprisindekser for brennevin, sterkvin, svakvin og øl 1979-2001

TABELL 4.6. 61
Antall vinmonopolutsalg fordelt på fylke 1992 - 2001

NORSK NARKOTIKASTATISTIKK

TABELL 5.1. 62
Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge Kriminalpolitisen (KRIPPOS) og Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak) 1977-2001

FIGUR 5.1. Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge KRIPOS 1991-2001	63	FIGUR 5.7. Antall anmeldte narkotikalovbrudd 1991-2001	72
TABELL 5.2. Antall opiatmisbrukere i metadonassistert rehabilitering fordelt på helseregionene 1998-2001	64	UNDERSØKELSER OM UNGDOMS BRUK AV ALKOHOL OG NARKOTIKA	
TABELL 5.3. Antall beslag av heroin, cannabis, amfetamin og kokain 1974-2001	65	TABELL 6.1. Prosent av ungdom i Norge som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder 1971-2002	74
FIGUR 5.3. Antall beslag av cannabis, heroin, kokain og amfetamin 1974-2001	66	TABELL 6.2. Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder 1972-2002	75
TABELL 5.4. Antall beslag av ecstasy, LSD, khat, spissfleinsopp, GHB og medikamenter 1989-2001	67	TABELL 6.3. Beregnet gjennomsnittlig årlig forbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15-20 år 1971-2002	76
FIGUR 5.4. Antall beslag av ecstasy, LSD og khat 1989-2001	68	FIGUR 6.3. Gjennomsnittlig årlig forbruk av alkohol blant ungdom i Norge fordelt på kjønn 1992-2002	77
TABELL 5.5. Beslaglagt mengde heroin, kokain, cannabis og amfetamin i kilogram 1974-2001	69	TABELL 6.4. Gjennomsnittsalder for første gangs bruk av så mye som en flaske øl, en desiliter vin eller kvart desiliter brennevin i Oslo og landet som helhet 1986 - 2002	78
TABELL 5.6. Beslaglagt mengde ecstasy, LSD, khat, spissfleinsopp og medikamenter 1989-2001	70	TABELL 6.5. Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1990-2002	79
TABELL 5.7. Antall anmeldte narkotikalovbrudd 1991-2001	71		

TABELL 6.6.	80	APPENDIKS	
Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1975-2002		Norsk og nordisk alkoholpolitikk i et EU-perspektiv: kronologisk oversikt, av Trygve Ugland	88
FIGUR 6.6a.	81		
Prosent av ungdom i Norge som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1992-2002			
FIGUR 6.6b.	82		
Prosent av ungdom i Oslo som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1992-2002			
FIGUR 6.6c.	83		
Prosent av ungdom i Oslo og hele landet som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 2002			
TABELL 6.7.	84		
Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert 1990-2002			
TABELL 6.8.	85		
Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert 1968-2002			
FIGUR 6.8.	85		
Prosent som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert 1992-2002			

Norsk og nordisk alkoholpolitikk i et EU-perspektiv

Av Ingeborg Lund og Trygve Ugland

DELVIS AVVIKLING AV ALKOHOLMONOPOLENE

Ved inngangen til 1990-tallet kunne Norden grovt sett deles i to, alkoholpolitisk sett. På den ene siden hadde vi monopollandene, Norge, Sverige, Finland og Island. På den andre siden hadde vi Danmark. Mens all produksjon og omsetning av alkohol lå på private hender i Danmark, hadde staten enerett til import, eksport, produksjon, engros- og detalj salg av vin, brennevin og delvis også øl i monopollandene. Hensikten med disse monopolsystemene var både å begrense tilgjengeligheten av alkohol, og å begrense innslaget av private profittinteresser i alkoholmarkedet.

Under EØS-forhandlingene i første halvdel av 1990-tallet gjorde Norge, Sverige, Finland og Island oppmerksom på alkoholmonopolenes formål og viktighet gjennom en felles erklæring til EU, men utover dette ble alkoholmonopolspørsmålet ikke gjort til et tema. Isteden for å holde en felles nordisk front valgte landene å følge nasjonale strategier. Det norske forsvaret av A/S Vinmonopolets monopolfunksjoner var sterkere enn i Finland (AB Alko OY) og Sverige (Systembolaget AB og Vin och Sprit AB). Fra finsk og svensk hold ble den norske strategien karakterisert som urealistisk, mens man i Norge

hevdet at Finland og Sverige hadde vært for ettergivende overfor EU. Ulikheten i respons fra Finland, Norge og Sverige kan ses i lys av viktige forskjeller ved alkoholmonopolsystemene i disse tre landene. De finske og svenske monopolenes var mer kommersielt orientert enn det norske, noe som også ble påpekt av norske myndigheter i diskusjonen med EFTA's overvåkningsorgan.

EU på sin side vurderte de helse- og sosialpolitiske prioriteringene i forhold til hensynet til de frie markedskrefter, og med referanse til EØS-avtalens bestemmelser om statlige handelsmonopol og kvantitative handelsrestriksjoner ble de nordiske alkoholmonopolene satt under press. På tross av de ulike strategiene ble sluttresultatet det samme for Finland, Norge, Island og Sverige. Detaljmonopolet som er det viktigste monopolet sett fra et helse- og sosialpolitisk perspektiv har blitt opprettholdt, mens de mer eller mindre kommersielt innrettede statlige monopolenes for import, eksport, produksjon og engros salg av sterkt øl, vin og sprit har blitt avvirket (Holder, et al., 1998, Ugland, 2000; 2002). Skillet mellom monopol-landene Norge, Sverige, Finland og Island på den ene siden, og Danmark på den andre har dermed blitt redusert.

EN NY ARENA FOR PRIVAT OMSETNING AV ALKOHOL

I og med oppløsningen av grossist- og produksjonsmonopolene har den statlige kontrollen over alkoholomsetningen blitt kraftig redusert i de nordiske landene. All import, eksport og grossistsalg av brennevin, vin og øl besørjes nå av private bedrifter, som har bevilling til slik handel. Vin- og brennevingrossistene oppsto som en ny bransje i de nordiske markedene for vin og brennevin. I enkelte tilfeller er dette bedrifter som allerede tidligere var involvert i alkoholomsetning, som agenter eller bryggerier, men det kom også til mange nyetablerte firmaer og firmaer som tidligere ikke hadde hatt alkoholomsetning som arbeidsområde. Når det gjelder øl var endringen ikke like sterk, i og med at import, eksport og grossistsalg av øl også tidligere lå utenfor monopolenes kontroll.

I tillegg til å gi oss konkurrerende alkoholgrossister har monopoloppløsningen også medført utvidede og nye oppgaver for ulike transportører og distributører, i og med at monopolenes sentrallagre er avløst av lokale lagre. Disse trenger ikke å ha bevilling som alkoholgrossister, og denne muligheten har bidratt til å spre inntektene fra omsetning med alkohol over et stort spekter av bransjer, samt å gjøre frakt og lagring av alkohol enklere utover i landet.

Monopoloppløsningen har altså på flere måter gitt nye grupper av private aktører sentrale roller innenfor alkoholomsetningen.

I Norge, Finland og Sverige vokste antall alkoholgrossister i markedet raskt i løpet av det første året etter avmonopoliseringen, og i alle land fikk denne raske veksten mange til å frykte for disse bedriftenes levedyktighet (Lund, 1997). Også i årene etter 1996 har antallet grossister fortsatt å stige, om enn i et avtagende tempo, uten at det har oppstått store problemer i form av

konkurser eller annet. Dette skyldes sannsynligvis at svært mange av disse aktørene er små og har andre inntektskilder i tillegg til det de kan tjene på omsetning av alkohol. Ved slutten av år 2000 fantes det for eksempel i Norge 173 alkoholgrossister (tabell 2.13: Lohiniva, 2001). Likevel dekket de 10 største selgerne av øl, vin og brennevin henholdsvis ca 94%, 82% og 92% av det innenlandske salget til butikker og skjenkesteder (Sosial- og helsedirektoratet, avd. for rusmidler, 2002). Både når det gjelder vin og brennevin er de fleste av de store grossistene bedrifter som var involvert i handel med alkohol allerede før 1996.

SKILLET MELLOM PRODUKSJON OG OMSETNING

I Norge, Sverige og Finland skilles det i lovgivningen klart mellom omsetning og produksjon av alkohol. En alkoholgrossist kan ikke uten videre starte alkoholproduksjon, mens en alkoholprodusent derimot også har rett til å drive grossistsalg (Lund, 1997).

I Sverige, Finland og Island gjennomgikk reguleringen av produksjon av alkohol de tilsvarende endringer som reguleringen av omsetning en gros. Fra 1995 av ble både øl, vin og brennevin produsert av private firmaer. I Norge valgte man en noe annen variant. Produksjon av øl og vin ble tillatt for lisensierte bedrifter, uten noe øvre tak på det totale antall produsenter. Når det gjelder produksjon av brennevin ble imidlertid det maksimale antallet produsenter satt til en. Videre ble den statlige bedriften Arcus tildelt denne bevillingen. Arcus var et nyopprettet firma som besto av den tidligere produksjonsdelen av AS Vinmonopolet. I praksis ble altså det statlige monopolet på produksjon av brennevin videreført også etter 1996 i Norge. Senere har det imidlertid skjedd endringer på dette området. I

februar 2001 ble 66% av aksjene i Arcus solgt til et privat firma. 1. juli 2002 ble også monopolet for produksjon av brennevin opphevet, slik at det nå gjelder samme regler for brennevinsproduksjon som for produksjon av vin og øl.

GROSSISTENE OG RESTAURANTBRANSJEN

Av de eksisterende private aktørene i alkoholmarkedet var nok sannsynligvis restaurantbransjen den som først merket effekten av at grossist- og importmonopolene var borte. Tidligere forholdt disse aktørene seg kun til de statlige monopolene i hvert enkelt land for leveranser av vin og brennevin. I dag kan de velge mellom et hundretalls grossister når de skal gjøre sine alkoholinnkjøp.

I Norge har det gjenværende alkoholmonopolet ikke adgang til å selge alkohol en gros. Det norske Vinmonopolet har altså blitt redusert til en ren detaljhandelskjede. Dette avviker fra situasjonen i Finland og Sverige, der de statlige detaljmonopolene også driver grossistsalg, men nå i konkurranse med de private grossistene. (Lund, Alavaikko og Österberg, 2000). I praksis er denne ulikheten likevel ikke så stor som den i første omgang kan virke. Det norske monopolet selger også til restauranter, men da til detaljpriser, altså samme pris til restauranter som til konsumenter.

Både i Norge og Sverige har tendensen etter utviklingen av grossistmonopolene vært at en stadig større andel av restaurantene velger å kjøpe alkoholen fra private grossister (Romelsjö, Trolldal og Hvidtfeldt, 2000, Lund, 2001). I begge land er det særlig de største restaurantene som har gått over til private leverandører. For Norges del viser tall fra Sosial- og helsedirektoratet (2002) at ca 28% av det omsatte ølet, 14% av vinen og 12% av brennevinet selges direkte fra grossister til skjenkesteder.

KONSUMENTENES SITUASJON

De alkoholpolitiske endringene som har kommet i kjølvannet av Norges deltakelse i EØS-samarbeidet, og Sveriges og Finlands EU-medlemskap har også fått betydning for konsumentenes situasjon i disse landene. Dette skyldes i hovedsak to aspekter ved utviklingen. For det første det faktum at alkohol nå i større grad enn tidligere blir sett på, og omsatt som, en hvilken som helst annen vare. For det andre at de enkelte lands handlefrihet i avgiftspolitikken har blitt redusert i forhold til tidligere.

Tradisjonelt har nordiske myndigheter bevisst valgt å operere med et høyt avgiftsnivå for å redusere alkoholforbruket og omfanget av alkoholrelaterte skader for den enkelte innbygger og for samfunnet som helhet. Man har akseptert at dette har ført med seg en viss "handelslekkasje" ved at innbyggerne har kjøpt billigere alkohol i utlandet. Omfanget av denne lekkasjen har imidlertid blitt regulert gjennom nøye definerte kvoter. For Norges del gir lovverket personer som har fylt 18 år lov til å ta med seg avgiftsfritt 2 liter øl og 2 liter vin med opptil 22 volumprosent inn i landet. Dersom man har fylt 20 år kan den ene literen med vin byttes mot 1 liter brennevin med inntil 60 volumprosent alkohol. Dersom disse drikkevarene ikke er avgiftsbelagt i det landet de kjøpes, dvs om de kjøpes på taxfree, forutsettes det i tillegg at den reisende har oppholdt seg i utlandet i minst 24 timer.

De nordiske lands deltakelse i den europeiske integrasjonsprosess, og særlig medlemskapet i EU har imidlertid stimulert til økt grensehandel, og dermed også til større grad av avgiftsharmonisering (Lund, Trolldal og Ugland, 2000). Dette skyldes i første rekke at turistimportkvotene i Finland, Sverige og Danmark har blitt hevet betraktelig. Innenfor EU kan en person som reiser

mellom to medlemsstater ta med seg 10 liter brennevin, 20 liter sterkvin, 90 liter vin og 110 liter øl per reise. Etter mye motstand er de nordiske EU-medlemmene i ferd med å tilpasse seg disse kvotene, og innen utgangen av 2003 skal de etter planen operere med fulle EU-kvoter.

Den veksten i grensehandelen med alkohol som denne gradvise opptrappingen av kvotene har ført med seg har gitt økte krav om avgiftsreduksjoner. Avgiftene på alkohol i Danmark ble kraftig redusert på 1980-tallet og i begynnelsen av 1990-tallet for å begrense omfanget av grensehandelen mot Tyskland. Under siste halvdel av 1990-tallet har liknende press bidratt til en reduksjon i alkoholavgiftene i Finland og Sverige. I Sverige har avgiftene på vin og særlig øl gått ned, mens avgiftene på mellomprodukter og vin har blitt redusert i Finland (tabell 2.1)

Selv om Norge som ikke-medlem av EU opererer med samme lave turistimportkvoter som før, er også presset på norske myndigheter i ferd med å stige. Det er spesielt den økende prisdifferansen mellom Norge og Sverige som har fått aktører på den nasjonale arena til å ta til orde for norske avgiftsreduksjoner. For Norges del har kanskje den største endringen så langt vært reduksjonen i hetvinsavgiften fra 1. januar 2000. (Jfr. nedgangen i avgiften på mellomprodukter fra 1995 til 2002 i tabell 2.1).

Økt handel over landegrensene ser altså ut til å føre til at EU's målsetting om en gradvis pris- og avgiftsharmonisering av alkoholholdige drikkevarer er i ferd med å oppnås. Mens pris- og avgiftsnivået nedjusteres i tradisjonelle høyprisområder, synes alkoholavgiftene å øke gradvis i land som tradisjonelt har operert med lavere priser og avgifter på alkoholholdige drikkevarer (Ugland, 2002). Det er likevel ikke slik at grensehandelen er årsak til alle avgiftsendringer i de nordiske landene i de senere år. EUs krav om

like konkurranseforhold mellom innenlandske og utenlandske produsenter, og også mellom ulike produkttyper har også hatt betydning. Dette kan sies å være tilfelle både når det gjelder reduksjonen av hetvinsavgiften i Norge, og reduksjonen i sterkølsavgiften i Sverige.

Utviklingen innen grensehandelen med alkohol, og den betydning denne kan vise seg å få for avgiftspolitikken, kan sies å ha vært en medvirkende årsak til at skillet mellom alkohol og andre varer har blitt redusert. Her er det imidlertid også andre faktorer som trekker i samme retning. Selv om detaljsalget av sterkøl, vin og brennevin fortsatt er lagt til de statlige monopolbutikkene, har for eksempel vareutvalget blitt større, særlig når det gjelder vin. De statlige detaljmonopolene har dessuten i økende grad blitt opptatt av kundeservice og tilgjengelighet. I Norge har dette blant annet gitt seg utslag i at antall vinmonopolutsalg har økt fra 112 i 1995 til 156 ved utgangen av 2001, og målsetningen er å øke antallet til 182 innen utgangen av 2002 (Vinmonopolet, 2002). Samtidig er man i ferd med å gå over fra salg over disk til selvbetjente butikker. Ved slutten av 2001 fantes det i alt 21 selvbetjente butikker i Norge. Selvbetjeningssalg har også lenge vært vanlig i Sverige og Finland. Det svenske Systembolaget har som målsetning at flertallet av deres 416 butikker skal være selvbetjente før 2005 (Systembolaget, 2002). I løpet av 2002 innførte Systembolaget også lørdagsåpne butikker, etter 20 år med lørdagsstengt.

I tillegg har privatiseringen av grossistmarkedet medført at prisene på alkoholholdige drikkevarer nå i større grad fastsettes etter bedriftsøkonomiske kriterier. Populære varesorter og merker stiger mer i pris enn mindre populære varer (Horverak, 1999).

Som et siste punkt kan nevnes utviklingen i reklamesituasjonen. I Norge, Sverige og Island er

all reklame for alkohol sterkere enn lettøl forbudt. I Finland har det fra 1995 vært tillatt å reklamere for alkoholholdige drikkevarer opp til 22 volumprosent. I Danmark er alkoholreklame tillatt unntatt på TV og radio. Den danske alkoholbransjen opererer for øvrig med et frivillig regelverk for alkoholreklame som gir begrensninger i hvor reklame er tillatt, og hva reklamen kan inneholde (NOU, 1995, Österberg og Karlsson, 2002).

Et eksempel på at de nordiske landenes tilknytning til Europa også kan få betydning for reklameforbudet gis av den såkalte "Gourmetsaken". I denne saken fant Tingsrätten i Stockholm at Sveriges forbud mot alkoholreklame i svenske aviser og tidsskrifter er i strid med EU-retten.

I følge Österberg og Karlsson (2002) er reklame-lovgivningen i Norge den strengeste i Europa. Dette har særlig sammenheng med det norske synet på bruk av firmalogoer og reklame for lettøl. Dersom det antas at enten bruk av logo eller reklame kan oppfattes som alkoholreklame, vil dette også være alkoholreklame i lovens forstand, og dermed være ulovlig. Med andre ord kan reklame for produkter som ikke defineres som alkohol, for eksempel lettøl, også rammes av det norske alkoholreklameforbudet (Sosialdepartementet, 2000).

Det norske reklameforbudet blir imidlertid også utfordret fra ulike hold. Våren 2002 ble det avslørt at en av de største importørene hadde arrangert ulovlige sammenkomster hvor publikum fikk gratisprøver av deres nyeste produkt på markedet, et klart brudd på reklameforbudet. Det har også vært snakk om å gjøre enkelte lettelser i reklamelovgivningen som en følge av den teknologiske utviklingen (Vin- og brennevinsimportørenes forening, 2002). Alkoholreklame på internett og utenlandske TV-kanaler er bare delvis mulig å kontrollere fra norsk hold, og det hevdes

at dette gir ulike konkurranseforhold for norske og utenlandske bedrifter. Dette er for øvrig tilsvarende argumentasjon som ble brukt før endringen i alkoholreklamelovgivningen i Finland i 1995 (Tigerstedt og Rosenqvist, 1995).

RETTLIGGJØRING

Norge har gjennom EØS-avtalen forpliktet seg til å følge et bindende regelverk på en rekke områder. Det samme gjelder for de nordiske EU-medlemmene. Det finnes en rekke prosedyrer for hvordan eventuelle tvister i forhold til disse regelverkene skal løses, og overvåkningsorganene og domstolene spiller her en sentral rolle.

Domstolene og overvåkningsorganene innenfor både EU- og EFTA-systemet har behandlet en rekke saker som direkte berører sentrale deler av nordisk alkoholpolitikk siden 1994. Disse sakene har berørt monopolordningene, turistimportreglene og reklameforbudene (Hauge, 1999;Ugland, 2002).

En konsekvens av deltakelsen i dette forpliktende internasjonale samarbeidet er en økende grad av rettsliggjøring av politikken. Mens nordiske politikere tidligere spurte seg hva som var praktisk mulig å gjøre innenfor alkoholfeltet, er nå spørsmålet ofte: hva er legale virkemidler? Dette betyr at man i økende grad beveger seg bort fra å diskutere hva som er ønskelig og hensiktsmessig ut fra et politisk ståsted, til i større grad å fokusere på hva som er rett og galt i forhold til et juridisk bindende regelverk.

Rettsliggjøringen av alkoholpolitikken kan ses på som en grunnleggende endring innenfor nordisk alkoholpolitikk. Den viktigste konsekvensen av denne rettsliggjøringen er at det stilles strengere krav til forholdsmessighet mellom politiske virkemidler og målsettinger. Dette betyr i

praksis at man må velge politiske virkemidler som på minst mulig måte griper inn i den frie vareflyt når målsettingen er å fremme helse- og sosialpolitiske interesser.

NORDISK ALKOHOLPOLITISK SAMARBEID

Norsk og nordisk alkoholpolitikk har blitt påvirket som følge av tilnærmingen til EU, og det samme gjelder for det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet. Vi kan imidlertid observere ulike trender avhengig av hvilke aktører man fokuserer på.

På den ene siden har økt europeisk samarbeid og integrasjon har ført til en revitalisering og ekspansjon av det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet. Særlig blant representanter på det politiske og det administrative nivå syntes samarbeidet om alkoholpolitiske spørsmål å øke i forkant av og under EØS- og medlemskapsforhandlingene. Selv om intensiteten ble redusert som følge av at de nordiske land ofte valgte ulike strategier, for eksempel i forhold til alkoholmonopolet og i diskusjonen omkring turistimportkvotene, så ser det ut til at representanter på det administrative nivå hadde hyppigere kontakt med de øvrige nordiske land på 1990-tallet enn hva de hadde tidligere. Det samme kan sies dersom man ser på kontakten mellom de nordiske alkoholmonopolene. Spesielt under EØS- og medlemskapsforhandlingene var kontakten mellom de nordiske alkoholmonopolene tett.

På tross av dette er det også tegn som tyder på forvitring av nordisk alkoholpolitisk samarbeid. Dette gjelder særlig dersom man fokuserer på det nordiske avholdssamarbeidet. Det Nordiske Nykterhetsrådet ble avvirket og nedlagt i 1996. En medvirkende grunn til dette var at de norske og svenske avholdsorganisasjonene ikke klarte å

bli enige om en felles strategi i forhold til EU-spørsmålet. Fra Norges side ville man satse på å vinne tilslutning for avholds- og måteholdssaken innenfor EU-systemet, mens man i Sverige var mest opptatt av det nasjonale nivå. I Finland var det lite igjen av de tradisjonelle avholdsorganisasjonene på dette tidspunktet.

Basert på disse observasjonene kan man konkludere med at den europeiske integrasjonsprosess har både ført til renessanse og forvitring av det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet. Mens kontakten i Norden syntes å øke mellom noen aktører, ble kontakten redusert blant andre.

Selv om begge disse beskrivelsene synes relevante, har det skjedd mer fundamentale endringer i det nordiske samarbeidsmønsteret som ikke fullt og helt kan beskrives gjennom begrepene renessanse eller forvitring. Den viktigste endringen her er at forholdet til EU har fått en institusjonalisert plass på den nordiske alkoholpolitiske dagsordenen, og at det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet i større grad har blitt en del av et bredere europeisk samarbeid.

Det er mange eksempler på dette:

Mye av det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet på politisk og administrativt nivå dreier seg nå om å diskutere hvorvidt elementer av nordisk alkoholpolitikk er forenelige med EUs regelverk. I denne prosessen er nordiske myndigheter i hyppig kontakt med ulike EFTA og EU institusjoner.

Et annet eksempel på nordisk samarbeid i en bredere europeisk ramme kan man se innen forskningen. European Comparative Alcohol Study (ECAS) og European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) er her to eksempler. ECAS er et forskningsprosjekt som har til hensikt å sammenlikne alkoholpoli-

tikk, alkoholkonsum og alkoholrelaterte skader i Europa. Prosjektet ble initiert av Europakommisjonen og flere av medlemsstatene i EU i 1995. Materialet som er analysert, er fra EU's medlemsstater (minus Luxembourg), samt Norge. Prosjektet ble avsluttet i 2001 (se Norström, 2001). ESPAD er et prosjekt hvor hensikten er å sammenligne bruk og utvikling i bruk av ulike rusmidler og tobakk blant 15-16 åringer i Europa. Undersøkelsen omfattet 26 land i 1995, og 30 ulike europeiske land i 1999 (Hibell et. al 1997;2000).

Også Nordiska Nemnden for alkohol og drog-forskning (NAD) har endret profil. I løpet av 1990-årene har NAD utvidet sine aktivitetsområder, og de baltiske land og EU har fått en mer sentral plass.

Også det nordiske avholdssamarbeidet som på nytt ble etablert i 2000 etter sammenbruddet i 1996, har i økende grad trukket inn de baltiske land. Det nye samarbeidsorganet for de frivillige organisasjonene (NordAN) arbeider for å fremme en restriktiv alkohol- og narkotikapolitikk, og organisasjoner fra de baltiske land kan her delta som fulle medlemmer. Forholdet til EU har fått en institusjonalisert plass i dette samarbeidet gjennom opprettelsen av et permanent lobby-kontor i Brussel. Forholdet til den europeiske paraplyorganisasjonen EURO CARE spiller her en sentral rolle.

Oppsummeringsvis kan man si at den viktigste endringen som følge av tilnærmingen til EU, er at det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet i større grad har blitt en del av et bredere europeisk samarbeid. Det er imidlertid ett element som kan vanskeliggjøre det nordiske samarbeidet i framtiden. Dette har å gjøre med at de nordiske land har valgt ulike tilknytningsformer til EU. Selv om Island og Norge ofte blir inkludert i alkoholpolitiske forhandlinger, så er det van-

skelig for disse landene å delta aktivt i de politiske prosesser som foregår på EU-nivå.

GJENSIDIG PÅVIRKNING

De to hovedpilarene i norsk og nordisk alkoholpolitikk, de statlige alkoholmonopolene og det høye pris- og avgiftsnivået, har gjennomgått vesentlige endringer. Andre aspekter ved alkoholpolitikken, som aldersgrenser for kjøp av alkohol, og informasjon om skadevirkningene forbundet med alkohol etc. er i større grad preget av kontinuitet. På tross av ulik tilknytning til EU og at de tre landene opptrådte forskjellig i denne prosessen har effektene i hovedtrekk vært de samme for Norge som EØS-medlem, som for EU-medlemmene Finland og Sverige.

En rekke studier har vist hvordan EU har påvirket norsk og nordisk alkoholpolitikk, men påvirkningen på det alkoholpolitiske området har imidlertid gått begge veier. På den ene siden har EUs grunnleggende normer om ikke-diskriminerende konkurranse og proporsjonalitet mellom virkemidler og målsettinger skapt endringer i de nordiske land. På den annen side har EU vedtatt å utvikle en alkoholpolitisk strategi hvor hensynet til befolkningens helse og sosiale forhold vil bli innarbeidet.

De nordiske land har ved flere anledninger forsøkt å bringe alkoholpolitiske saker inn i EU-samarbeidet, og dette har til en viss grad ført frem. Behovet for en felles europeisk alkoholpolitikk ble først formulert under det finske formannskapet i 1999 og ble videreført under det svenske formannskapet i 2001. Innenfor Kommisjonen og Rådet har dette blitt videreutviklet ved flere anledninger senere, noe som har bidratt til at "en strategi for å redusere alkoholrelaterte skader" er i ferd med å bli en del av et bredere europeisk samarbeid. Norge som EØS-medlem har hatt liten innflytelse i denne prosessen.

Hovedkonklusjonen er derfor at alkoholpolitikken i Norge og de nordiske land er mindre unik i 2002 enn hva den var i 1990. Dette skyldes endringer i de nordiske land, men også at oppmerksomheten omkring alkoholrelaterte skader har økt i EU (Ugland, 2002).

FORBRUKSUTVIKLING OG ALKOHOLPOLITISKE VIRKEMIDLER

Alkoholpolitikken i de nordiske monopollandene Norge, Sverige, Island og Finland har altså blitt utsatt for store endringer i løpet av det siste tiåret, og har også på mange måter skiftet fokus. Tradisjonelle virkemidler som høy pris og begrenset tilgjengelighet er ikke lenger så lett å gripe til. I stedet må nye virkemidler finnes. I den sammenheng har særlig to retninger skilt seg ut. På den ene siden har det blitt økt fokus på utsatte grupper. På den andre, har såkalt punktavhold fått en sterkere posisjon. Av utsatte grupper står selvfølgelig ungdom i en særstilling, og det er bred enighet om at politikken bør rettes inn mot å unngå at ungdom under 18/20 år drikker alkohol. Det beste eksemplet på et virkemiddel som sikter seg inn mot punktavhold er kanskje promillelovgivningen. I Norge ble promillegrensen senket fra 0,05 til 0,02 ‰ i 2001, og vi har nå, sammen med Sverige, den laveste promillegrensen i Europa (tabell 2.2).

Det er uklart hvilken effekt den alkoholpolitiske utviklingen i disse ti årene har hatt på alkoholforbruket, og dermed på omfanget av alkoholrelaterte skader i Norden. Om vi ser nærmere på forbruksutviklingen i de enkelte land er bildet sprikende (tabell 1.1). Både i Finland og Island økte den registrerte omsetningen pr innbygger i siste halvdel av 1990-tallet. Begge land hadde imidlertid en topp i begynnelsen av 1990-tallet, og for Finlands del lå omsetningen av alkohol pr

innbygger høyere i 1990 enn hva tilfellet var i 2000. I Sverige og Danmark gikk den registrerte omsetningen pr innbygger ned i siste halvdel av 1990-tallet. Den norske registrerte alkoholomsetningen har generelt vært i moderat økning siden bunnårene 1992/93 og fram til 2000.

Dermed var det registrerte forbruket i Norge ved inngangen til 2000 noe lavere enn det var i toppåret 1980. Dersom man tar med det uregistrerte forbruket var imidlertid nedgangen ubetydelig (Horverak, Nordlund og Rossow, 2001).

AVSLUTNING

Denne gjennomgangen har vist at nordisk alkoholpolitikk har blitt utfordret gjennom deltakelsen i den europeiske integrasjonsprosess. Det nordiske alkoholpolitiske samarbeidet har blitt satt på prøve ved flere anledninger i denne prosessen, og i de fleste tilfeller valgte landene å føre nasjonale strategier til fordel for en felles nordisk.

Det faktum at den nordiske dimensjon synes å ha fått redusert betydning trenger ikke bety at det nødvendigvis vil bli vanskeligere å få gjennomslag for deler av den nordiske alkoholpolitikken på EU-nivå eller i andre medlemsstater. Den svenske journalisten og EU-eksperten Emily von Sydow hevder i sin bok "När Luther kom til Bryssel" (1999), at de nordiske land synes å oppnå større innflytelse på EU når de opptrer hver for seg. En av hennes observasjoner er at de nordiske land synes å støte fra seg andre land når de opptrer i en konsolidert nordisk blokk innenfor EU, snarere enn å vinne støtte fra andre.

Det kan derfor ikke utelukkes at separate initiativ kan fremstå som mer effektive med hensyn til å få alkoholpolitiske saker på dagsorden og oppnå innflytelse i EU. Det er i denne sammen-

heng interessant å merke seg at den svenske regjering lyktes med å sette alkoholpolitikken på dagsorden i forbindelse formannskapet i EU i 2001. Den svenske regjering var lenge usikker på hvorvidt dette temaet skulle tas opp, men alkoholpolitikken ble inkludert etter oppfordring fra den franske regjering. Det er en gryende interesse for alkoholpolitiske spørsmål i Frankrike, og den franske regjering har også tidligere støttet den svenske regjering i dens bestrebelser på å opprettholde reklameforbudet og detaljmonopolet (Ugland, 2002).

Selv om det altså fortsatt er mulig å vektlegge den nordiske dimensjonen i bestrebelsene på å redusere omfanget av alkoholrelaterte skader i de europeiske land, så har det mangelfulle nordiske samarbeidet overfor EU har også aktualisert andre handlemåter. Dette kan være både at de enkelte nordiske land tar separate alkoholpolitiske initiativ på den europeiske arena, men også at man er seg bevisst mulighetene for å supplere de gamle alliansene innenfor alkoholfeltet med nye.

REFERANSER:

- Hauge, R. (1999): "EØS-avtalen og norsk alkoholpolitikk", *Lov og Rett*, Vol 38: 24–35
- Hibell, Björn et al. (1997): The 1995 ESPAD report. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries. Stockholm 1997, Modin Tryck AB
- Hibell, Björn et al. (2000): The 1999 ESPAD report. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries. Stockholm 2000, Modin Tryck AB
- Holder, H., Kühllhorn, E., Nordlund, S., Österberg, E., Romelsjö, A., and Ugland, T. (1998): *European Integration and Nordic Alcohol Control Policies*, Aldershot: Ashgate
- Horverak, Ø. (1999): *Leverandørenes prissetting ved anbud*. Paper presented at Systembolaget's conference at Skarpö, 7–8 June, 1999
- Horverak, Ø., Nordlund, S., and Rossow, I. (2001): *Om sentrale deler av norsk alkoholpolitikk*, SIRUS Report no 1–2001, Oslo
- Lohiniva, L. B. J. R. (ed.) (2001): *Rusmidler i Norge 2001*, Statens institutt for rusmiddelforskning, 2001, Oslo
- Lund, I. (1997): *Alkohol og Marked. Nye utfordringer i kjølvannet av EØS-avtalen*. SIFA Report no 1–1997, Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning, Oslo
- Lund, I. (2001): *Fra monopol til konkurranse. Restaurantbransjen og alkoholleverandørene etter EØS-avtalen*, SIRUS Report no 4–2001, Statens institutt for rusmiddelforskning, Oslo

- Lund, I., Alavaikko, M. and Österberg, E. (2000): "Deregulating or Re-regulating the Alcohol Market?" In Sulkunen, P., Sutton, C., Tigerstedt, C., and Warpenius, K.: *Broken Spirits. Power and Ideas in Nordic Alcohol Control*, NAD Publication no 39, Helsinki
- Lund, I, Trollidal, B., and Ugland, T. (2000): "Norwegian-Swedish Cross-Border Trade in Alcoholic Beverages", *Nordic Studies on Alcohol & Drugs*, English supplement, Vol. 17: 78-85
- Norström, T. (ed.) (2001): *Alcohol in post-war Europe: Consumption, drinking patterns, consequences and policy responses in 15 European countries*. Stockholm: National Institute of Public Health
- NOU (1995): *Alkoholpolitikken i endring? Hvordan norske myndigheter kan møte de nye utfordringer nasjonalt og internasjonalt*, Norges offentlige utredninger 1995:24, statens trykning, Oslo
- Romelsjö, A., Trollidal, B. and Hvidtfeldt, T. (2000): "Restaurants and Wholesalers – Changes in the restaurant market during 1994-97". In Holder, H. D. (ed): *Sweden and the European Union: Changes in National Alcohol Policy and Their Consequences*, Almqvist & Wiksell International, Stockholm
- Sosialdepartementet (2000): *Alkoholovens reklameforbud*, Rundskriv I-46/2000. www.odin.dep.no/sos/norsk/publ/rundskriv/030031-250007/index-dok000-b-f-a.html
- Sosial- og Helsedirektoratet, avdeling for rusmidler (2002): *Statistikk for 2000*, www.rusdir.no/engros/statistikk/statistikk_2000.htm
- Systembolaget (2002): *Nu förändrar vi bolaget...* <http://www.systembolaget.se:8765/svenska/foretaget/systbol.pdf>
- Tigerstedt, Chr. and Rosenqvist, P. (1995): "The fall of a Scandinavian Tradition? Recent Changes in Scandinavian and Finnish Alcohol Policy", *Nordisk Alkohol tidskrift* Vol 12, pp. 89-96, English Supplement
- Ugland, T. (2000): "European Integration and the Corrupting Gaps of the System". In Sulkunen, P., Sutton, C., Tigerstedt C. and Warpenius K.: *Broken Spirits: Power and Ideas in Nordic Alcohol Control*: 115-133, NAD Publication No. 39. Helsinki
- Ugland, T. (2002): *Policy Re-categorization and Integration: Europeanisation of Nordic Alcohol Control Policies*. ARENA Report no. 3, Oslo
- Vin- og brennevinsimportørens forening (2002): *Alkohol@ktuelt* nr 4/02
- Vinmonopolet (2002): *Årsberetning og regnskap 2002*, AS Vinmonopolet, 2002
- von Sydow, E. (1999): *När Luther kom til Bryssel*, Bokförlaget Arena, Stockholm
- Österberg, E. and Karlsson, T. (2002): "Alcohol policies in EU Member States and Norway in second half of the twentieth century". In Österberg, E. and Karlsson, T. (eds) *Alcohol Policies in EU Member States and Norway. A Collection of Country Reports*, Helsinki, Stakes

Omsetning av alkohol

Sales of alcohol

Tabell 1.1

Årlig omsetning av alkohol i de europeiske land Målt i liter ren alkohol per innbygger

*Annual sales of alcohol in the European countries
Measured in litres of pure alcohol per inhabitant*

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	9,9	9,4	9,6	9,6	9,2	9,1	9,1	9,1	8,2	8,4	8,4
Bulgaria	9,3	7,8	8,4	8,2	8,1	8,0	7,8	7,0	6,8	6,6	6,2
Danmark (Denmark)	9,7	9,6	9,8	9,7	9,9	10,0	10,0	9,9	9,5	9,5	9,5
Finland	7,7	7,5	7,2	6,8	6,6	6,8	6,8	6,8	7,2	7,2	7,1
Frankrike (France)	12,6	11,9	11,8	11,5	11,4	11,4	11,2	10,9	10,8	10,7	10,5
Hellas (Greece)	8,6	8,6	8,5	9,1	9,0	8,7	8,4	8,3	7,9	8,2	8,0
Irland (Ireland)	7,6	7,8	8,2	8,5	8,7	9,3	9,9	10,5	11,0	11,6	12,3
Island (Iceland)	3,9	3,9	3,6	3,3	3,5	3,6	3,7	3,9	4,2	4,2	4,4
Italia (Italy)	9,2	9,1	8,9	8,7	8,6	8,2	7,8	7,8	7,7	7,6	7,5
Kypros (Cyprus)	7,0	6,8	7,6	6,9	7,2	7,1	6,6	6,6	7,0	7,3	7,7
Nederland (The Netherlands)	8,1	8,2	8,2	7,9	7,9	8,0	8,1	8,2	8,1	8,2	8,2
Norge (Norway)	4,1	4,0	3,8	3,8	3,9	4,0	3,9	4,0	4,0	4,1	4,3
Polen (Poland)	6,2	6,6	6,3	6,4	6,4	6,3	6,3	6,7	6,7	6,9	6,9
Portugal	12,9	12,7	12,4	12,2	12,1	12,0	11,6	11,3	11,3	11,0	10,8
Romania	7,3	6,4	8,8	8,0	6,5	9,4	9,6	9,8	10,5	10,3	11,7
Den russiske føderasjon (RF)	5,5	5,8	5,1	6,1	6,7	8,8	7,3	7,5	8,1	8,7	8,1
Spania (Spain)	10,8	10,7	10,2	9,9	9,7	9,5	9,3	10,2	10,1	9,9	10,0
Storbritannia (UK)	7,7	7,6	7,4	7,5	7,7	7,6	8,0	8,2	8,0	8,4	8,4
Sveits (Switzerland)	10,8	10,7	10,1	10,0	9,7	9,4	9,3	9,2	9,1	9,2	9,2
Sverige (Sweden)	5,5	5,6	5,4	5,3	5,4	5,2	4,9	5,1	4,9	4,9	4,9
Ungarn (Hungary)	11,1	10,7	10,5	10,6	10,5	10,0	10,3	10,1	10,2	9,7	9,2
Tyskland (Germany)	10,6	10,8	10,8	11,3	11,3	10,9	10,6	10,8	10,6	10,6	10,5
Østerrike (Austria)	10,4	10,6	10,0	10,1	9,8	9,8	9,7	9,5	9,3	9,3	9,4

Note: Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke. Estimater for tidligere år blir justert/rettet fortløpende når de enkelte land sender inn korrigeringer. Dette betyr at det i denne publikasjonen kan være endringer i alle tall i perioden 1990-2000 sammenlignet med tall publisert i tidligere publikasjoner.

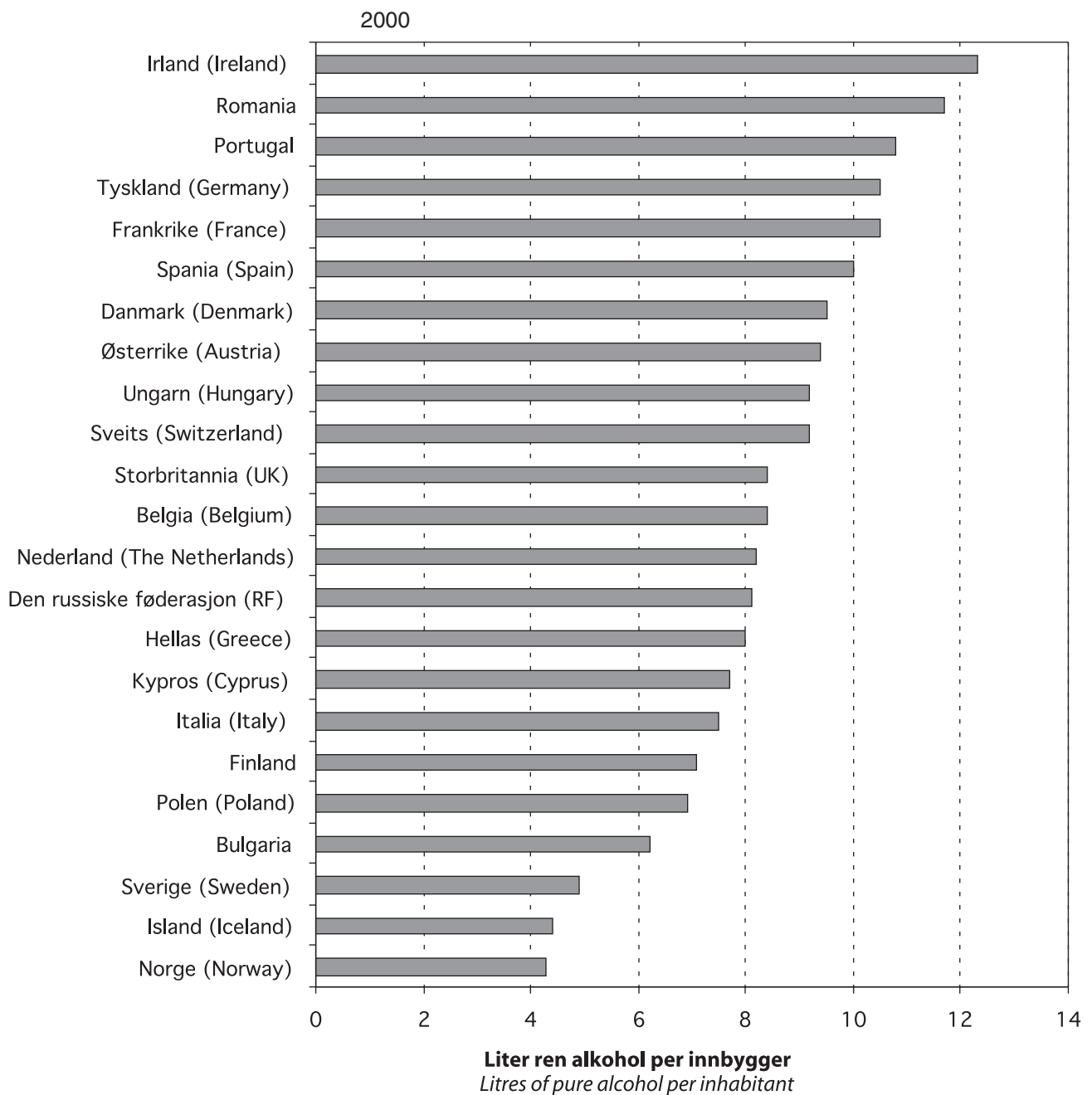
Note: The figures are based on registered sales in the respective countries. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included. Estimates for past years are adjusted as countries provide new, amended figures. That means that in this publication, all figures for the years 1990-2000 may differ from those presented in earlier publications.

Kilde (Source): World Drink Trends 2002
Produktschap voor gedistilleerde dranken in association with NTC Publications Ltd

Figur 1.1a

Omsetning av alkohol i de europeiske land

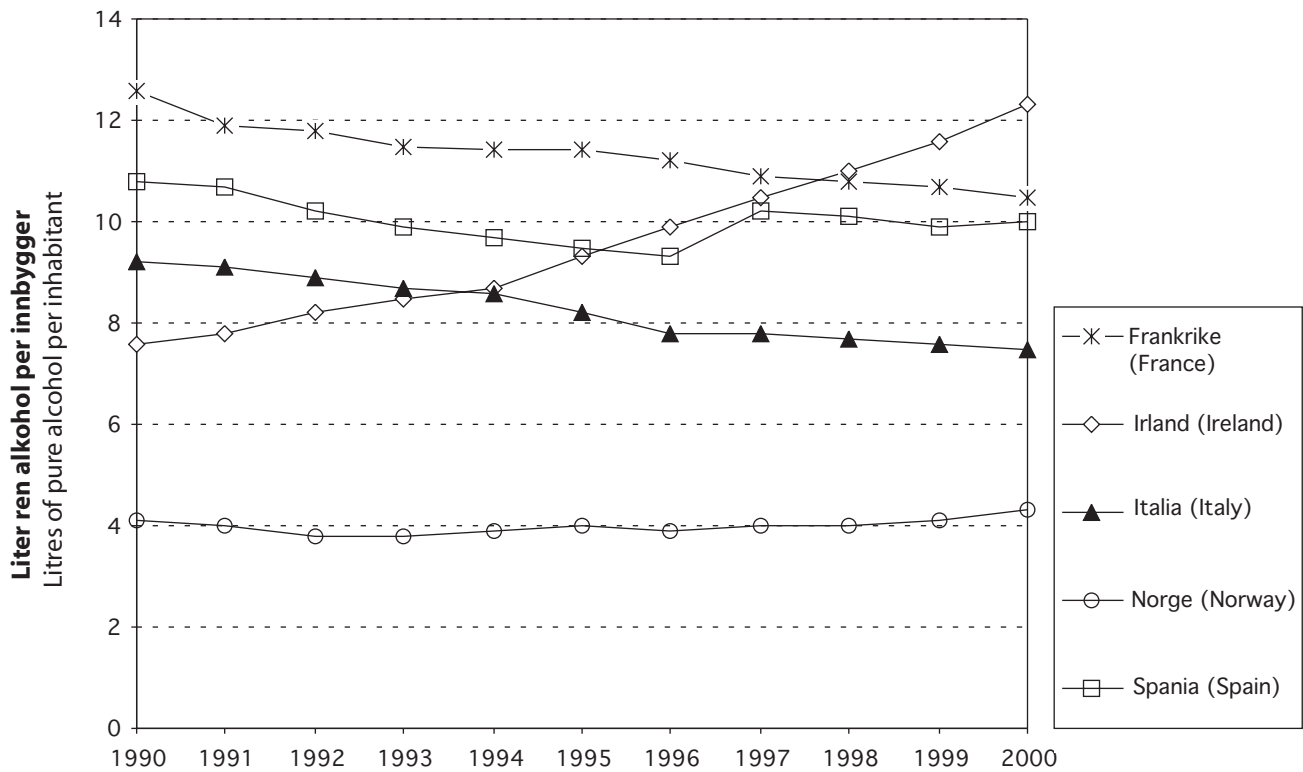
Sales of alcohol in the European countries

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Figur 1.1b
Årlig omsetning av alkohol i fem europeiske land
Annual sales of alcohol in five European countries

1990-2000

Kilde (Source) : World Drink Trends 2002

Tabell 1.2

Årlig omsetning av brennevin i de europeiske land

Målt i liter ren alkohol per innbygger

Annual sales of spirits in the European countries

Measured in litres of pure alcohol per inhabitant

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,2
Bulgaria	3,2	2,8	e 2,8	e 2,75	e 2,8	e 2,8	e 2,5	e 2,5	e 2,5	e 2,4	e 2,3
Danmark (Denmark)	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Finland	3,0	2,6	2,3	2,0	1,9	2,0	2,0	2,1	2,2	e 2,2	e 2,2
Frankrike (France)	2,5	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4	e 2,4	e 2,4
Hellas (Greece)	2,7	2,7	e 2,7	e 2,8	e 2,8	e 2,6	e 2,4	e 2,2	e 2,0	e 2,0	e 1,9
Irland (Ireland)	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,6	1,8	1,8	1,9	2,1	2,4
Island (Iceland)	2,1	2,1	1,9	1,7	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3	e 1,1	e 1,1
Italia (Italy)	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	r 0,8	r 0,6	r 0,6	0,6	0,5	0,5
Kypros (Cyprus)	2,6	2,7	3,0	2,7	2,7	2,7	2,4	2,4	2,6	2,5	e 2,7
Nederland (The Netherlands)	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
Norge (Norway)	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	r 0,7	r 0,7	r 0,7	r 0,7	0,7
Polen (Poland)	3,8	3,7	3,5	3,8	ca 3,8	3,5	ca 3,3	e 3,4	e 3,4	e 3,5	e 3,2
Portugal	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,6	1,5	1,5	e 1,5	e 1,5	e 1,4
Romania	ca 2,0	ca 2,0	ca 3,5	ca 3,5	ca 2,2	4,0	4,0	e 4,5	e 4,7	e 4,7	e 5,4
Den russiske føderasjon (RF)	3,6	4,1	3,8	4,9	5,5	7,0	5,5	e 5,5	e 6,0	e 6,5	e 5,5
Spania (Spain)	2,7	2,7	2,7	2,5	2,5	2,5	e 2,4	2,6	e 2,5	e 2,4	e 2,4
Storbritannia (UK)	1,7	r 1,6	1,5	1,5	1,6	1,4	1,4	r 1,4	r 1,3	r 1,5	1,6
Sveits (Switzerland)	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	r 1,4	1,4	1,5
Sverige (Sweden)	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,2	1,1	1,1	e 1,0	e 1,0
Ungarn (Hungary)	4,3	3,9	3,7	3,6	3,5	3,4	3,2	3,3	e 3,1	e 3,0	e 2,8
Tyskland (Germany)	2,2	2,7	2,7	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	2,0	1,9
Østerrike (Austria)	1,5	1,7	1,3	1,5	1,4	1,5	1,5	e 1,5	e 1,4	e 1,4	e 1,4

Note: ca = cirka eller midlertidige tall, r = reviderte tall, e = estimerte tall.

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land.

Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

Estimer for tidligere år blir justert/rettet fortløpende når de enkelte land sender inn korrigeringer.

Det betyr at det i denne publikasjonen kan være endringer i alle tall i perioden 1990-2000 sammenlignet med tall publisert i tidligere publikasjoner.

Note: ca = "Cirka" or "Provisional Data", r = Revised data, e = Estimated data.

The figures are based on registered sales in the respective countries.

Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

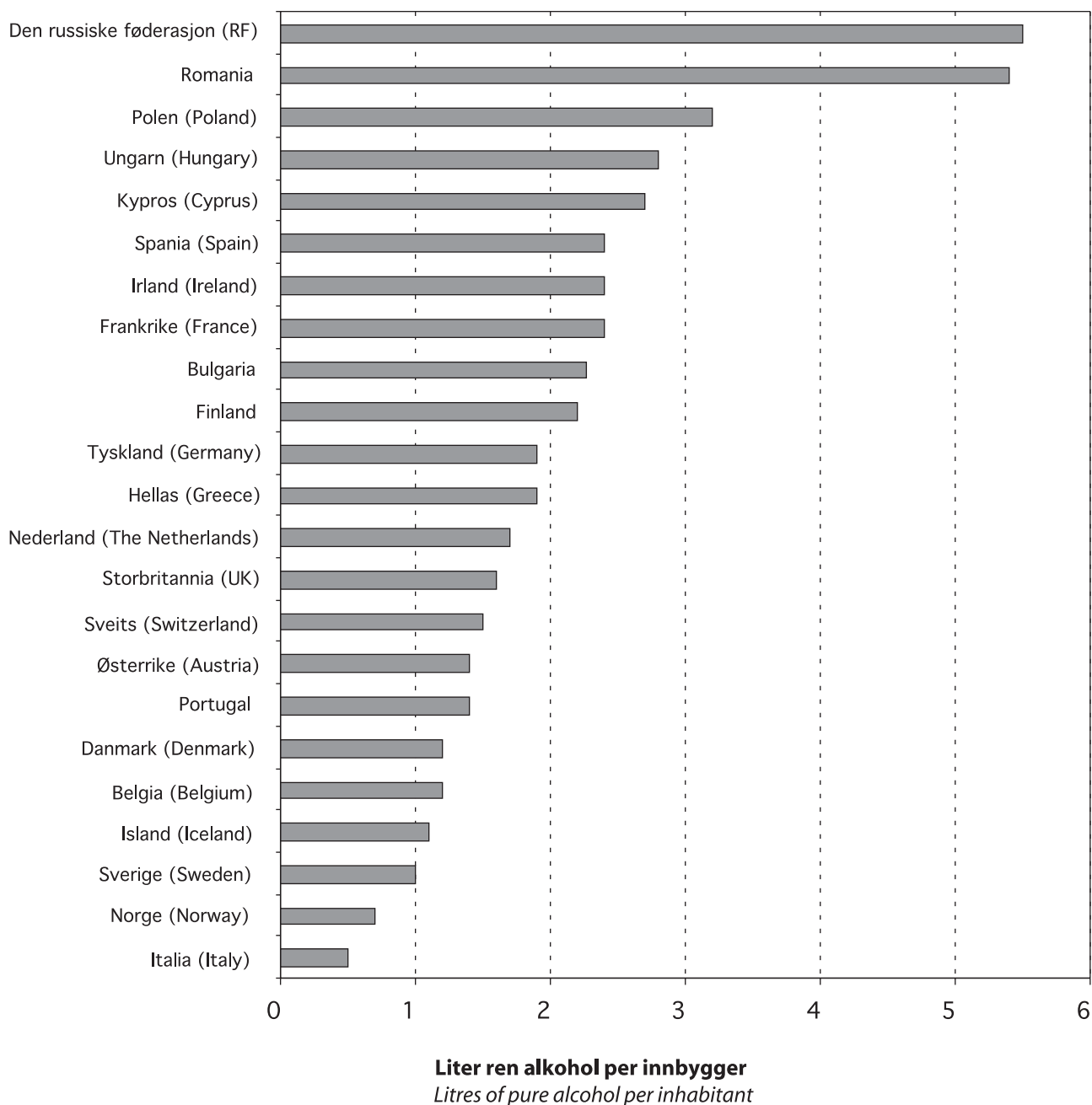
Estimates for past years are adjusted as countries provide new, amended figures. That means that in this publication, all figures for the years 1990-2000 may differ from those presented in earlier publications.

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Produktschap voor gedistilleerde dranken in association with NTC Publications Ltd

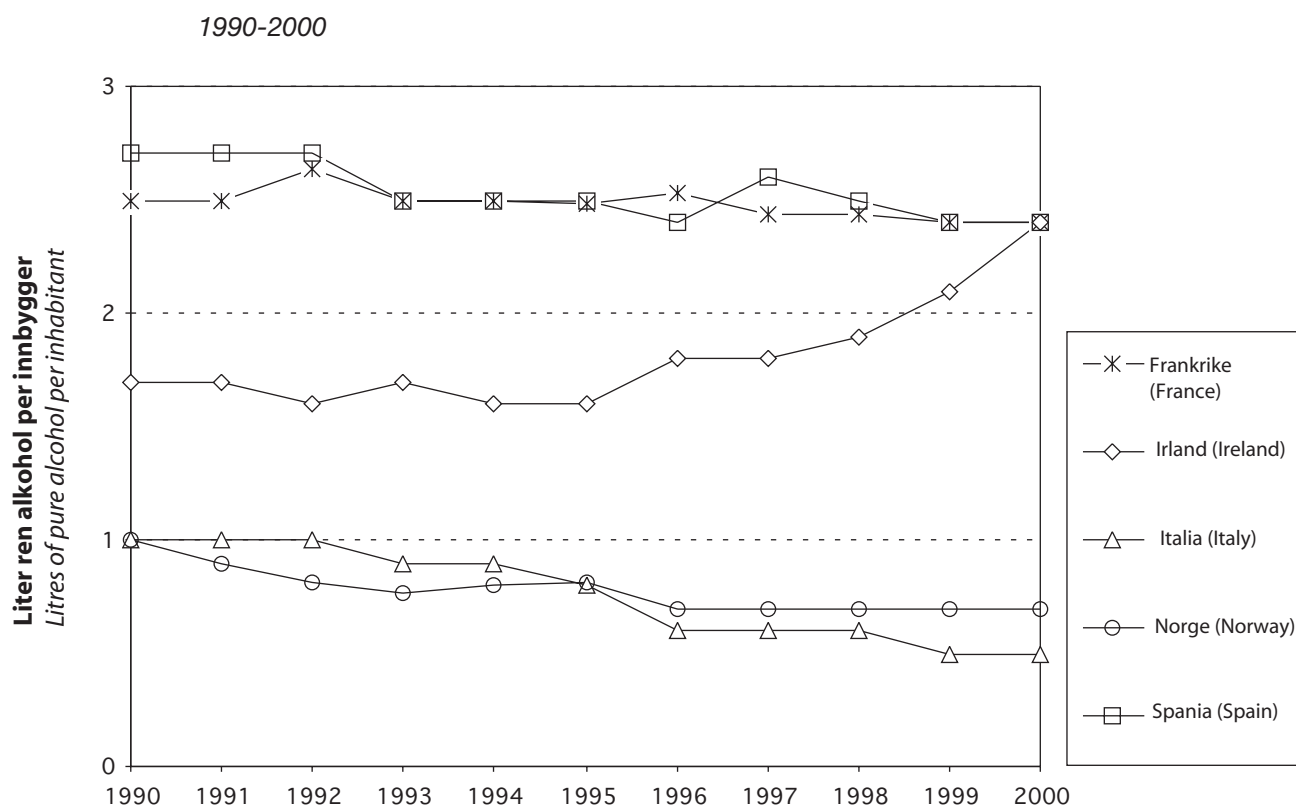
Figur 1.2a
Omsetning av brennevin i de europeiske land
Sales of spirits in the European countries

2000

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Figur 1.2b
Årlig omsetning av brennevin i fem europeiske land
Annual sales of spirits in five European countries

Kilde (Source) :World Drink Trends 2002

Tabell 1.3

Årlig omsetning av vin i de europeiske land
Målt i vareliter per innbygger

Annual sales of wine in the European countries
Measured in litres per inhabitant

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	24,9	23,9	24,8	25,6	ca 24,0	ca 25,0	ca 25,0	ca 25,0	19,4	ca 20,0	ca 20,0
Bulgaria	23,4	20,4	e 22,8	e 22,1	e 22,0	e 21,8	e 21,7	e 21,6	e 22,1	e 21,4	e 21,4
Danmark (Denmark)	21,3	22,0	24,3	25,2	26,2	27,6	28,3	29,3	r 29,1	r 29,8	30,9
Finland	6,5	7,4	8,0	8,3	8,8	11,5	11,4	13,1	15,2	17,4	19,2
Frankrike (France)	72,7	67,0	64,5	ca 63,5	62,5	63,0	60,0	60,0	e 58,1	e 57,2	e 56
Hellas (Greece)	32,8	32,4	31,5	e 35,2	33,8	34,5	e 34,0	e 34,9	e 32,0	e 35,2	e 34,0
Irland (Ireland)	8,7	10,2	11,6	15,0	14,4	19,1	19,8	22,6	25,2	28,7	33,2
Island (Iceland)	4,6	4,9	4,9	4,7	4,9	5,1	5,7	6,4	7,2	e 7,2	e 7,9
Italia (Italy)	62,5	r 62,1	r 60,4	r 58,8	r 58,5	r 55,7	r 54,2	53,5	52,0	51,5	51,0
Kypros (Cyprus)	13,3	11,6	13,8	12,8	13,7	14,3	13,8	13,4	13,6	r 15,8	e 16,6
Nederland (The Netherlands)	14,5	15,3	15,9	15,2	15,7	16,6	17,1	17,5	18,4	18,6	18,8
<i>Norge (Norway)</i>	<i>6,4</i>	<i>6,5</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,8</i>	<i>7,1</i>	<i>r 6,9</i>	<i>r 7,8</i>	<i>r 8,1</i>	<i>r 8,9</i>	<i>9,7</i>
Polen (Poland)	7,4	8,6	7,6	7,5	6,9	6,8	ca 6,9	e 6,5	e 6	e 6	e 5,6
Portugal	63,3	62,8	61,4	60,0	58,9	58,1	56,6	54,5	e 53,2	e 51,7	e 50,0
Romania	26,0	19,0	24,8	e 19,1	18,8	28,8	31,5	29,6	e 30,0	e 30,0	e 36,7
Den russiske føderasjon (RF)	6,0	5,5	3,5	3,5	4,7	5,8	5,7	e 5,9	e 6,0	e 7,2	e 7,9
Spania (Spain)	37,4	37,3	33,3	34,1	32,2	30,6	30,3	35,1	35,6	e 33,7	e 33,0
Storbritannia (UK)	11,5	r 11,4	11,7	12,2	12,6	r 12,3	13,1	r 14,2	r 14,7	r 15,6	16,9
Sveits (Switzerland)	49,4	48,6	46,0	46,0	44,3	43,6	43,3	43,5	43,1	r 43,5	43,5
Sverige (Sweden)	12,3	12,3	12,6	12,70	13,1	12,6	13,3	14,5	14,6	e 14,8	e 15,3
Ungarn (Hungary)	27,7	28,9	29,8	31,5	29,2	26,6	30,3	29,0	e 30,0	e 30,0	e 29,0
Tyskland (Germany)	26,1	24,2	24,0	22,6	22,6	r 22,2	23,0	23,0	22,8	22,9	23,6
Østerrike (Austria)	35,0	33,7	33,1	34,3	32,8	32,0	31,5	30,0	30,9	30,6	31,8

Note: ca = cirka eller midlertidige tall, r = reviderte tall, e = estimerte tall.

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land.

Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

Estimater for tidligere år blir justert/rettet fortløpende når de enkelte land sender inn korrigeringer.

Dette betyr at det i denne publikasjonen kan være endringer i alle tall i perioden 1990-2000 sammenlignet med tall publisert i tidligere publikasjoner.

Note: ca = "Cirka" or "Provisional Data", r = Revised data, e = Estimated data.

The figures are based on registered sales in the respective countries.

Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

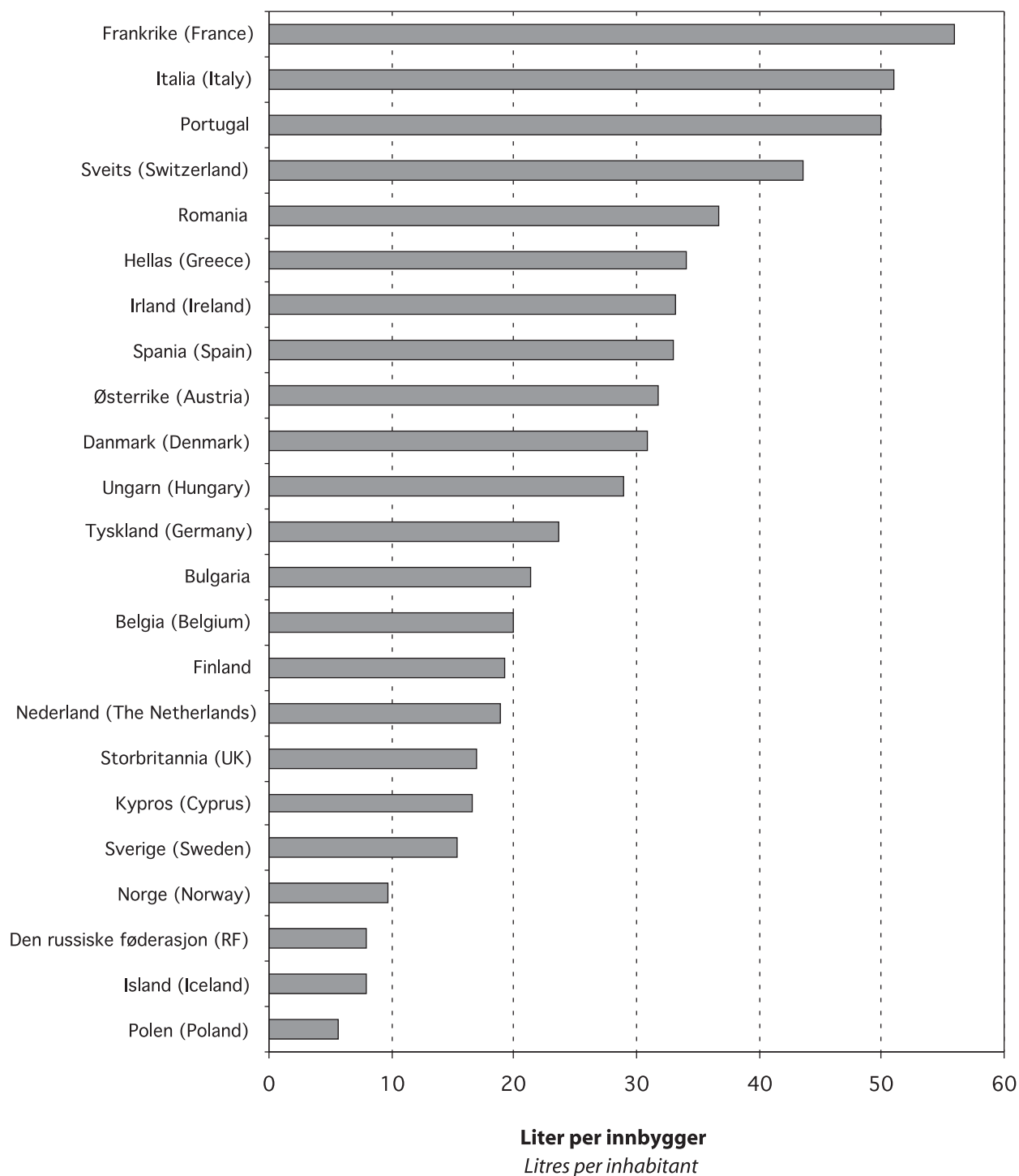
Estimates for past years are adjusted as countries provide new, amended figures. That means that in this publication, all figures for the years 1990-2000 may differ from those presented in earlier publications.

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Produktschap voor gedistilleerde dranken in association with NTC Publications Ltd

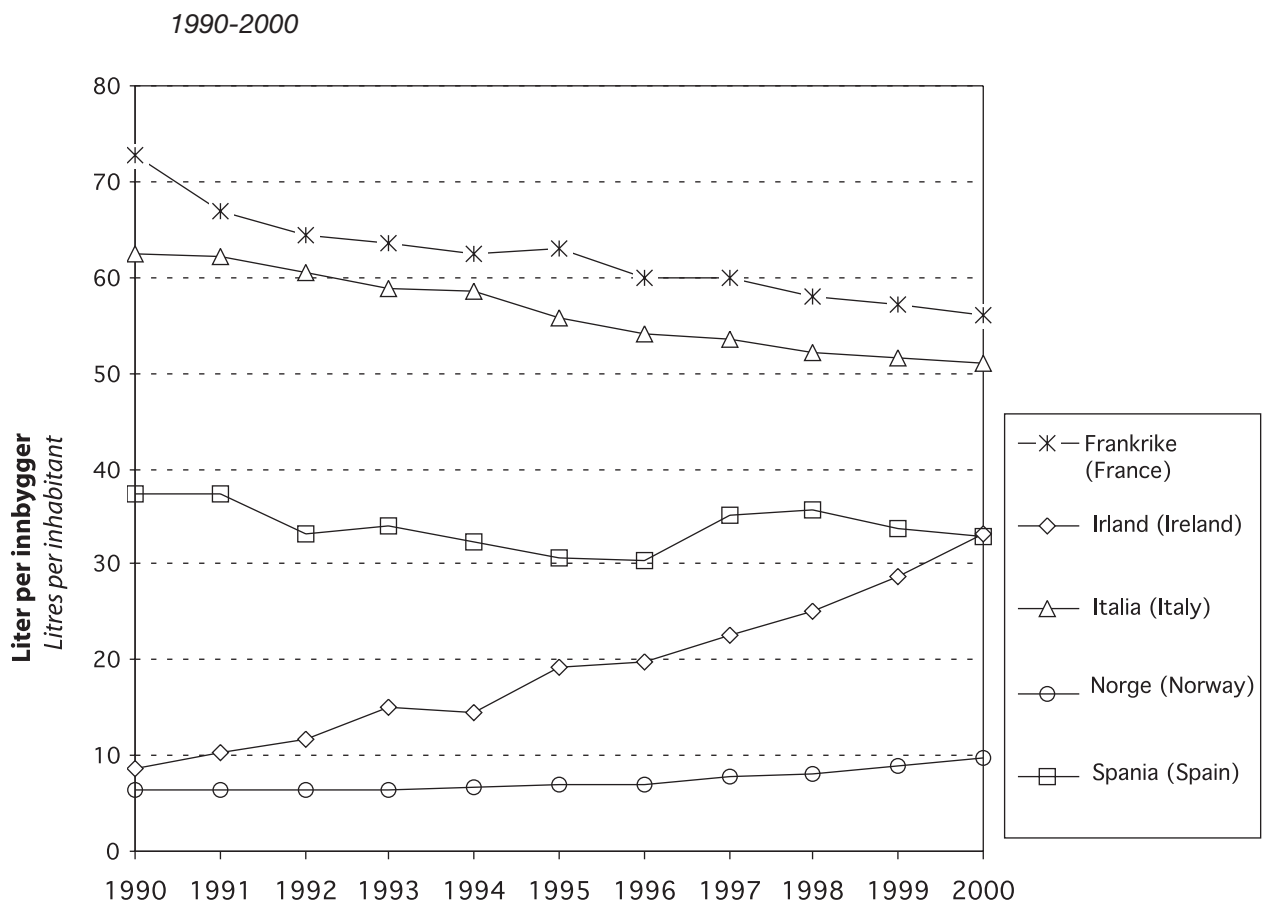
Figur 1.3a
Omsetning av vin i de europeiske land
Sales of wine in the European countries

2000

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Figur 1.3b
Årlig omsetning av vin i fem europeiske land
Annual sales of wine in five European countries

Kilde (Source) : World Drink Trends 2002

Tabell 1.4

Årlig omsetning av øl i de europeiske land

Målt i vareliter per innbygger

Annual sales of beer in the European countries

Measured in litres per inhabitant

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	120,7	111,3	112,0	109,5	106,0	104,0	102,0	101,0	98,0	99,8	98,2
Bulgaria	66,8	50,3	56,2	56,8	53,2	53,2	53,3	38,3	33,2	e 33,4	e 27,4
Danmark (Denmark)	123,6	120,3	121,0	120,2	121,5	120,1	117,6	r 113,6	r 105,0	101,9	99,7
Finland	83,5	85,5	88,8	86,9	84,4	82,7	82,2	84,0	80,0	80,1	78,4
Frankrike (France)	41,5	40,5	40,9	39,2	39,3	39,1	39,6	37,0	38,6	38,7	38,1
Hellas (Greece)	39,8	40,0	40,0	42,0	42,0	40,0	39,0	39,0	42,0	e 40,3	e 39,5
Irland (Ireland)	122,4	123,7	130,6	126,1	134,9	138,6	145,6	153,4	153,9	155,0	152,9
Island (Iceland)	25,4	23,4	21,5	22,2	27,3	30,6	33,3	36,3	40,1	e 44,3	e 48,9
Italia (Italy)	25,1	24,9	25,9	25,1	26,2	25,4	24,0	25,4	26,9	27,1	28,1
Kypros (Cyprus)	56,3	53,2	59,2	53,8	56,5	54,1	50,8	51,5	55,0	58,2	e 59,4
Nederland (The Netherlands)	87,7	88,5	90,2	85,2	86,0	85,8	85,5	86,3	84,2	84,2	82,5
Norge (Norway)	52,4	53,0	50,8	49,7	51,4	51,2	52,6	r 52,9	49,7	50,7	e 51,7
Polen (Poland)	30,4	37,2	38,6	33,0	36,4	39,0	42,8	49,8	ca 52,0	e 53,1	e 59,6
Portugal	67,8	66,2	66,1	64,3	64,1	67,0	65,2	64,7	65,3	64,3	65,3
Romania	43,6	42,1	46,4	e 43,8	41,7	39,2	35,8	34,0	44,2	e 40,0	e 37,1
Den russiske føderasjon (RF)	22,7	22,3	18,3	17,3	15,2	24,2	24,0	28,0	e 29,0	30,0	36,0
Spania (Spain)	71,9	71,0	70,5	67,1	66,2	66,6	66,1	67,1	r 66,9	69,1	71,8
Storbritannia (UK)	113,2	109,0	105,1	101,7	103,7	100,9	r 101,8	103,6	r 99,3	99,0	95,4
Sveits (Switzerland)	69,8	70,0	68,6	65,0	64,3	62,2	60,3	59,2	59,6	58,6	57,8
Sverige (Sweden)	60,1	61,0	62,4	63,8	67,3	64,5	59,1	61,7	57,3	59,3	56,4
Ungarn (Hungary)	105,3	100,6	94,0	82,9	84,7	75,3	71,3	70,0	e 74,8	e 65,0	e 61,6
Tyskland (Germany)	142,9	141,9	142,0	135,9	138,0	135,9	131,9	131,2	127,5	127,5	125,5
Østerrike (Austria)	121,3	123,9	122,2	116,7	116,6	115,6	114,0	113,3	r 108,1	108,9	108,1

Note: ca = cirka eller midlertidige tall, r = reviderte tall, e = estimerte tall.

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land.

Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

Estimater for tidligere år blir justert/rettet fortløpende når de enkelte land sender inn korrigeringer.

Dette betyr at det i denne publikasjonen kan være endringer i alle tall i perioden 1990-2000 sammenlignet med tall publisert i tidligere publikasjoner.

Note: ca = "Cirka" or "Provisional Data", r = Revised data, e = Estimated data.

The figures are based on registered sales in the respective countries.

Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

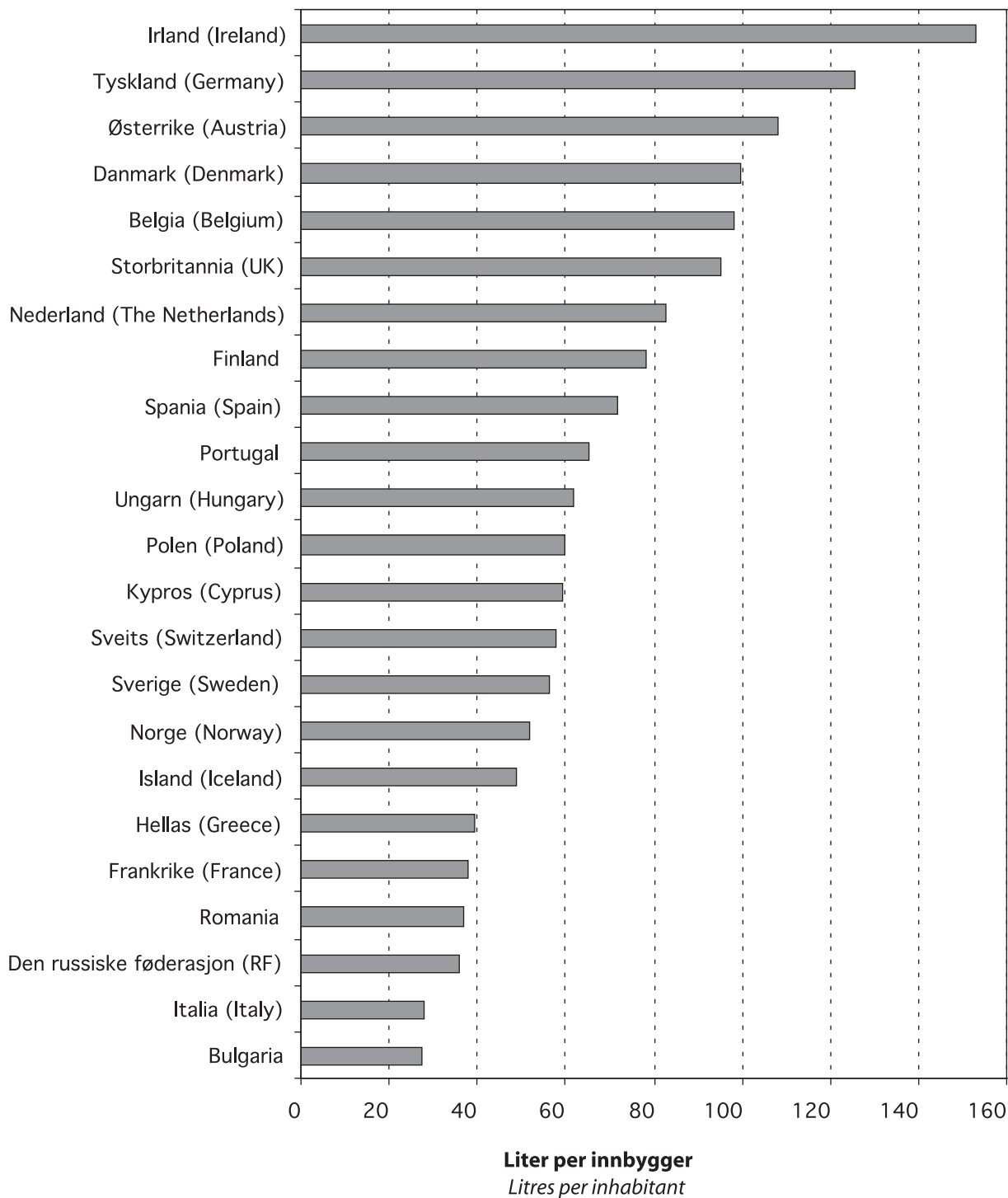
Estimates for past years are adjusted as countries provide new, amended figures. That means that in this publication, all figures for the years 1990-2000 may differ from those presented in earlier publications.

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Produktschap voor gedistilleerde dranken in association with NTC Publications Ltd

Figur 1.4a
Omsetning av øl i de europeiske land
Sales of beer in the European countries

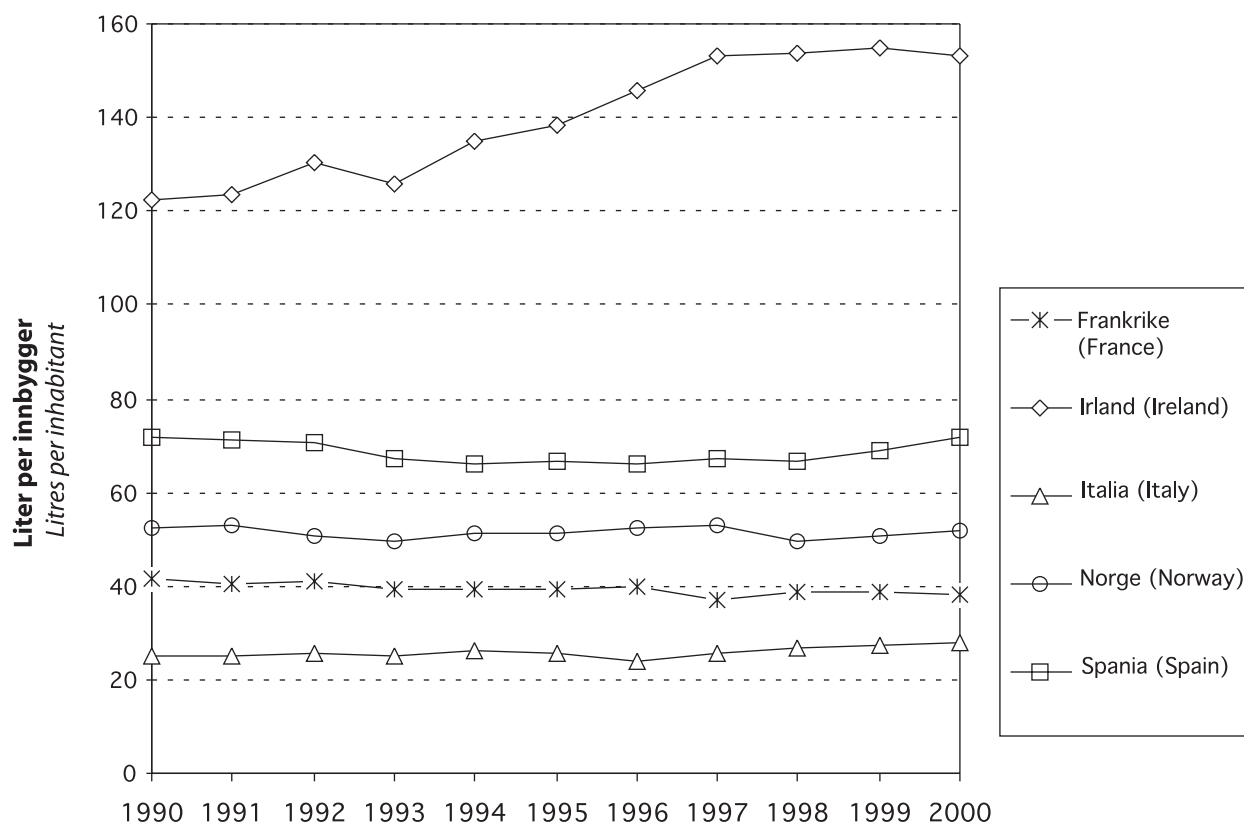
2000

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Figur 1.4b
Årlig omsetning av øl i fem europeiske land
Annual sales of beer in five European countries

1990-2000

Kilde (Source): World Drink Trends 2002

Tabell 1.5

**Antall salgssteder for brennevin og vin i de nordiske land
(per 31. desember)**

*Number of establishments licensed for sale of spirits and wine
in the Nordic countries (per 31. December)*

1990-2000

	Danmark <i>Denmark</i>	Finland <i>Finland</i>	Norge <i>Norway</i>	Sverige <i>Sweden</i>	Island <i>Iceland</i>	Færøyene <i>Faroe Is</i>
1993	..	248	110	368	22	6
1994	..	248	110	375	24	6
1995	..	251	112	384	24	6
1996	..	255	112	396	25	6
1997	..	255	114	396	26	6
1998	..	259	120	397	26	6
1999	..	268	130	403	32	6
2000	..	275	140	411	34	..
2001	..	284	156	416	39	..

Noter: Danmark: Fra 1991 kunne alle alkoholdrikker selges av private handelsmenn, varselsplikten falt bort.

Finland, Norge og Island: Monopolordning for brennevin, vin og øl (over 4,75 volumprosent)

Sverige: Monopolordning for brennevin, vin og øl (over 3.5 volumprosent alkohol)

Note: Denmark: Since 1991, traders who wish to sell alcohol no longer need to notify the authorities.

Finland, Norway and Island: Monopoly for spirits, wine and beer (over 4,75% alcohol by volum)

Sweden: Monopoly for spirits, wine and beer (over 3.5 % alcohol by volum)

Kilde: Statens Institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 2.1

Nominelle alkoholavgifter i EU/EØS landene i 1995 og 2002 (eks. merverdiavgift).

Euro pr. liter ren alkohol.

Nominal excise duty rates for alcoholic beverages in EU/EEA countries by beverage in 1995 and 2002, Euro per litre of pure alcohol

	1995				2002			
	Brennevin Spirits	Mellom- produkter 18% Intermediate products 18% VOL	Vin 11% Wine 11% VOL	Øl 5% Beer 5% VOL	Brennevin Spirits	Mellom- produkter 18% Intermediate products 18% VOL	Vin 11% Wine 11% VOL	Øl 5% Beer 5% VOL
Belgia (Belgium)	16,1	3,8	3,4	3,7	16,6	5,5	4,3	4,3
Danmark (Denmark)	38,5	7,3	7,9	8,5	37,0	7,9	8,6	9,3
Finland	50,2	46,5	25,8	28,4	50,5	39,2	21,4	28,6
Frankrike (France)	13,8	11,9	0,3	1,9	14,5	11,9	0,3	2,6
Hellas (Greece)	5,7	2,6	0,0	2,1	9,5	2,6	0,0	2,8
Irland (Ireland)	27,6	21,9	24,7	19,8	27,6	22,0	24,8	19,9
Island (Iceland)	65,3	60,6	55,1	38,1	62,9	57,7	45,9	35,3
Italia (Italy)	5,5	2,5	0,0	3,5	6,5	2,8	0,0	3,5
Luxemburg (Luxembourg)	10,6	3,8	0,0	2,0	10,4	3,7	0,0	2,0
Nederland (The Netherlands)	15,4	4,8	4,5	4,4	15,0	4,7	4,4	4,3
<i>Norge (Norway)</i>	<i>71,9</i>	<i>70,9</i>	<i>37,3</i>	<i>43,3</i>	<i>74,0</i>	<i>42,9(1)</i>	<i>42,9</i>	<i>42,9</i>
Portugal	7,2	2,3	0,0	2,8	8,6	2,8	0,0	3,0
Spania (Spain)	5,5	2,5	0,0	1,7	7,4	2,8	0,0	1,8
Storbritannia (UK)	26,3	14,3	16,3	13,8	31,7	18,5	22,7	19,3
Sverige (Sweden)	51,3	26,2	25,8	25,2	51,5	25,8	20,6	15,1
Tyskland (Germany)	13,3	2,9	0,0	2,0	13,0	8,5	0,0	2,0
Østerrike (Austria)	7,4	2,9	0,0	3,6	10,0	4,1	0,0	5,2

(1) Fra 1. januar 2000 ble disse produktene beskattet etter reglene for bordvin. Det innebar om lag en halvering av avgiftene

(1) As from 1 January 2000, table wine tariffs applied to the taxation of these products. The amendment entailed a roughly 50 per cent cut in duties.

Note: Mellomprodukter består av varer mellom 1,2 - 22,0 volumprosent, som ikke er definert som øl, vin eller brennevin.

Note: Intermediate products are products that range between 1.2 - 22.0 per cent by volume which are not defined as beer, wine or spirits.

Kilde (Source): The Scotch Whisky Association 1995 and 2002

Tabell 2.2

Promillegrenser for førere av motorvogn i EU/EØS land
Blood alcohol concentration (BAC) limits for drivers in EU/EEA countries, in per mille (‰)

2001

	Promillegrense (‰)
	BAC-limit mille (‰)
Belgia (Belgium)	0,5
Danmark (Denmark)	0,5
Finland	0,5
Frankrike (France)	0,5
Hellas (Greece)	0,5
Island (Iceland)	0,5
Irland (Ireland)	0,8
Italia (Italy) ¹	0,5
Luxemburg (Luxembourg)	0,8
Nederland (The Netherlands)	0,5
Norge (Norway) ²	0,2
Portugal ³	0,2
Spania (Spain)	0,5
Storbritannia (UK)	0,8
Sverige (Sweden)	0,2
Tyskland (Germany)	0,5
Østerrike (Austria)	0,5

- 1) Promillegrensen i Italia ble senket fra 0,8 høsten 2001.
2) Promillegrensen i Norge ble senket fra 0,5 i januar 2001.
3) Promillegrensen i Portugal ble senket fra 0,5 i mai 2001.

1) *The BAC limit in Italy was cut from 0.8‰ in autumn 2001.*
2) *The BAC limit in Norway was cut from 0,5‰ in January 2001.*
3) *The BAC limit in Portugal was cut from 0,5‰ in May 2001.*

Kilde (Source): Österberg, E. & Karlsson, T. (2002) Alcohol policies in EU Member States and Norway in second half of the twentieth century, in: Österberg, E. & Karlsson, T. (Eds.) Alcohol Policies in EU Member States and Norway. A Collection of Country Reports (Helsinki, Stakes).

Tabell 2.3

Aldersgrenser for salg- og skjenking av alkohol i EU/EØS land

Age limits for off- and on-premises sale of alcoholic beverages in the EU/EEA countries

2000

	Salg Off-premises			Skjenking On-premises		
	Øl Beer	Vin Wine	Brennevin Spirits	Øl Beer	Vin Wine	Brennevin Spirits
Belgia (Belgium) ¹	-	-	18	16	16	18
Danmark (Denmark)	15	15	15	18	18	18
Finland	18	18	20	18	18	18
Frankrike (France) ²	16	16	16	16	16	16
Hellas (Greece)	-	-	18	-	-	18
Irland (Ireland)	18	18	18	18	18	18
Island (Iceland)	20	20	20	20	20	20
Italia (Italy)	16	16	16	16	16	16
Luxemburg (Luxembourg) ³	-	-	-	16	16	18
Nederland (The Netherlands)	16	16	18	16	16	18
<i>Norge (Norway)</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>20</i>
Portugal ⁴	-	-	-	16	16	16
Spania (Spain) ⁵	16	16	16	16	16	16
Storbritannia (UK) ⁶	18	18	18	16	16	18
Sverige (Sweden)	18	20	20	18	18	18
Tyskland (Germany)	16	16	18	16	16	18
Østerrike (Austria) ⁷	16	16	18	16	16	18

1) Personer under 16 år som ikke er gift eller har følge med en forelder eller formynder/verge har ikke tillatelse til å være på danse arrangementer der det selges alkohol, eller andre dansesteder med lisens for alkohol.

2) Ingen aldersgrense for skjenking om man har følge med en forelder eller formynder/verge.

3) I butikk er det ingen lovfestet aldersgrense, men en anbefaling som sier 16 år for øl og vin og 18 år for brennevin

4) Siden januar 2002 har aldersgrensen for både salg og skjenking, av alle alkoholtyper, vært 16 år.

5) Det er ingen aldersgrense for salg og skjenking av øl og vin om man har følge med en forelder eller formynder/verge. I noen regioner er aldersgrensen for brennevin 18 år.

6) Personer som er 16 år eller eldre kan sammen med ett måltid kjøpe øl, mørkt øl, cider og pærevin (unntatt på bar/pub). I Skottland gjelder dette også vin.

7) Aldersgrensene varierer betydelig (fra 15 til 18 år) i forskjellige regioner i landet.

1) Persons under the age of 16, unless married or accompanied by a parent or guardian, are prohibited from entering dance halls which sell alcoholic beverages as served, or any other licensed dancing establishment.

2) No on-premises age limit if accompanied by a parent or guardian.

3) No off-premises age limit, but recommendations exist (16 years for beer and wine, and 18 for spirits).

4) Since January 2002 the age limits for both off- and on-premises sale and for all alcohol beverage categories, has been 16 years.

5) There is no age limit for off- and on-premises sale of beer and wine if accompanied by a parent or guardian. In some regions the legal age limit for distilled spirits is 18 years.

6) Persons aged 16 and over may purchase beer, porter, cider or perry in conjunction with a meal (except in bars). In Scotland wine is also available under the same regulations.

7) The regulations regarding legal age limits vary considerably within the country (15 to 18 depending on the region).

Kilde (Source): Österberg, E. & Karlsson, T. (2002) Alcohol policies in EU Member States and Norway in second half of the twentieth century, in: Österberg, E. & Karlsson, T. (Eds.) Alcohol Policies in EU Member States and Norway. A Collection of Country Reports (Helsinki, Stakes).

Dødelighet og ulykker

Deaths and accidents caused by alcohol

Tabell 3.1

Antall dødsfall som skyldes kronisk levercirrhose og cirrhose per 100 000

Number of deaths caused by chronic liver disease and cirrhosis, per 100 000

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	10,5	10,3	10,7	10,6	11,0	10,6	10,8
Danmark (Denmark)	13,4	13,5	13,5	13,5	14,6	16,1	13,0	16,1	14,6
Finland	10,6	10,6	11,3	9,9	9,6	10,0	11,5	12,0	11,5	10,9	11,5
Frankrike (France)	17,5	16,6	15,6	15,6	15,0	15,3	15,4	15,2	15,3	14,6	..
Hellas (Greece)	8,0	7,9	8,6	8,2	6,6	5,2	4,6	4,4	4,4	4,7	..
Irland (Ireland)	2,7	3,2	3,2	4,0	3,3	3,1	3,4	4,6	4,9
Italia (Italy)	22,6	22,0	20,8	20,7	20,3	17,9	16,7	16,1	15,2
Luxemburg (Luxembourg)	23,7	18,3	18,9	16,5	14,6	15,0	19,1	15,7	16,3	17,4	18,4
Nederland (The Netherlands)	4,8	4,9	5,1	4,6	4,6	4,8	4,8	5,0	5,0	4,9	..
Norge (Norway)	5,4	4,3	4,5	4,5	4,7	4,4	5,4	5,3	5,6	4,9	..
Portugal	23,6	25,9	26,2	26,4	21,4	21,1	21,8	19,9	18,9	17,5	16,0
Spania (Spain)	19,3	18,7	17,7	16,6	16,2	15,5	14,9	13,9	13,3
Storbritannia (UK)	6,0	5,9	5,8	5,8	6,3	7,0	7,5	8,0	8,7	9,1	9,7
Sverige (Sweden)	6,5	6,0	6,4	5,7	5,4	5,7	4,8	4,5	5,4	5,3	..
Tyskland (Germany)	20,0	21,7	21,4	21,6	21,3	20,7	20,2	19,3	18,3	17,9	..
Østerrike (Austria)	26,0	27,4	27,8	25,7	24,8	24,4	24,0	22,2	21,1	19,4	19,7

Note: Inkluderer følgende ICD-10 koder: K70-K71, K73-K74.

Dødsårsaksstatistikken bygger på WHO's internasjonale sykdomsklassifikasjoner (ICD) fra 1951.

Kodesystemet har blitt revidert flere ganger og tallene fra 1996 og utover er klassifisert og kodet etter 10. revisjon.

Dette gjør at tallene før og etter 1996 ikke er direkte sammenlignbare.

Note: Includes the following ICD-10 codes: K70-K71, K73-K74.

The causes of death statistics are from WHO's international Statistical Classification of Diseases and Related Health problems from 1951. The codesystem has been revised several times and the numbers from 1996 are classified after the 10. Revision.

The numbers from before and after 1996 are therefore not comparable.

Kilde (Source): WHO:European Health for all Database, juni 2002.

Tabell 3.2

Antall dødsfall som skyldes utvalgte alkoholrelaterte årsaker, per 100 000

Number of deaths caused by selected alcohol related causes, per 100 000

1990-2000

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belgia (Belgium)	101,5	100,8	97,9	79,1	80,9	76,3	74,1
Danmark (Denmark)	83,7	83,6	78,1	81,0	78,5
Finland	137,6	134,1	130,0	124,2	123,3	121,4	92,7	95,0	94,2	93,3	90,4
Frankrike (France)	137,5	131,7	127,1	125,3	120,2	117,4	114,6	88,2	89,9	88,2	..
Hellas (Greece)	80,7	79,0	76,8	77,9	77,1	78,7	77,4	76,2	46,9	46,6	..
Irland (Ireland)	79,8	75,6	70,9	71,9	74,4	72,5	55,5	57,9	59,9
Italia (Italy)	93,6	95,3	91,7	87,3	84,8	80,7	60,4	59,2	57,6
Luxemburg (Luxembourg)	122,1	123,5	112,3	108,1	114,3	77,7	82,9	79,6	89,8
Nederland (The Netherlands)	56,4	56,0	56,8	53,4	54,4	53,5	43,9	42,8	41,2	42,7	..
Norge (Norway)	89,3	81,5	78,5	75,7	70,8	71,1	54,8	56,0	55,3	57,0	..
Portugal	133,7	139,3	133,5	123,8	111,8	114,6	111,3	103,8	75,4	70,8	66,1
Spania (Spain)	108,2	104,7	97,1	91,4	87,6	86,9	84,6	59,6	59,1
Storbritannia (UK)	63,4	60,8	58,6	56,8	57,2	56,9	57,8	58,3	47,8	48,6	49,9
Sverige (Sweden)	79,9	76,8	72,1	69,4	74,5	64,4	49,5	51,7	52,7	51,0	..
Tyskland (Germany)	99,1	101,6	97,9	94,8	92,7	89,1	86,3	83,6	65,9	64,5	..
Østerrike (Austria)	123,0	121,9	114,1	113,1	113,6	108,7	103,5	97,8	91,3	75,1	75,2

Note: Inkluderer følgende ICD-10 koder: C15,C32,F10,K70,K73,K74,K76,V00-V99,W00-W99,X00-X99,Y00-Y99.

Dødsårsaksstatistikken bygger på WHO's internasjonale sykdomsklassifikasjoner (ICD) fra 1951.

Kodesystemet har blitt revidert flere ganger og tallene fra 1996 og utover er klassifisert og kodet etter 10.revisjon.

Dette gjør at tallene før og etter 1996 ikke er direkte sammenlignbare.

Note: Includes the following ICD-10 codes: C15,C32,F10,K70,K73,K74,K76,V00-V99,W00-W99,X00-X99,Y00-Y99.

The causes of death statistics are from WHO's international Statistical Classification of

Diseases and Related Health problems from 1951. The codesystem has been revised several times

and the numbers from 1996 are classified after the 10. Revision.

The numbers from before and after 1996 are therefore not comparable.

Kilde (Source): WHO:European Health for all Database, juni 2002.

Dødelighet og ulykker

Deaths and accidents caused by alcohol

Tabell 3.3

Trafikkulykker som involverer en eller flere personer påvirket av alkohol, per 100 000

Road traffic accidents involving one or more persons under the influence of alcohol, per 100 000

1990-1999

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Belgia (Belgium)	10,6	42,5	40,8	40,9	37,7	42,0	41,1	42,3	44,0	41,3
Danmark (Denmark)	31,4	28,9	29,7	27,4	25,9	24,5	23,7	23,8	21,2	22,6
Finland	32,6	31,0	23,9	17,7	15,5	21,6	19,5	19,1	19,8	19,2
Frankrike (France)
Hellas (Greece)	16,1	17,5
Irland (Ireland)
Italia (Italy)	0,4	1,7	1,8	2,2	3,1	4,3	4,8	4,2	4,3	5,0
Luxemburg (Luxembourg)	52,1	46,5	45,9	45,4	51,6	43,2
Nederland (The Netherlands)	19,2	18,3	16,2	15,9	18,3	15,9	16,5	15,8
Norge (Norway)
Portugal	18,6	23,2	24,5	26,0	20,5	18,8	20,7	17,8
Spania (Spain)	8,6	9,6	10,6
Storbritannia (UK)	17,5	23,5	21,8	12,0	12,3	12,7	18,5
Sverige (Sweden)	15,4	13,6	12,0	11,1	8,0	8,8	8,3	..	8,7	8,9
Tyskland (Germany)	45,5	52,0	50,7	50,5	49,0	45,3	42,1	40,1	35,0	34,5
Østerrike (Austria)	39,4	36,6	38,8	33,9	35,5	33,0	31,4	30,8	27,5	30,5

Note: Ulykker som involverer skade på personer er inkludert, ulykker med kun materielle skader er ikke inkludert. Norge har ikke statistikk på området.

Note: Accidents involving personal injury are included. Accidents with only material damage are not included. Figures from Norway are not available.

Kilde (Source): WHO:European Health for all Database, juni 2002.

Tabell 4.1

**Årlig omsetning av alkohol i Norge totalt
i 1 000 vareliter og i 1 000 liter ren alkohol**
*Annual sales of alcohol in Norway in total
in 1,000 litres and in 1,000 litres of pure alcohol*

1980-2001

	1 000 vareliter				1 000 liter ren alkohol				
	1,000 litres				1,000 litres of pure alcohol				
	Brennevin	Vin	Øl	Frukt drikk	I alt	Brennevin	Vin	Øl	Frukt drikk
Spirits	Wine	Beer	Fruit drink	Total	Spirits	Wine	Beer	Fruit drink	
1980	18 376	17 979	196 097	.	18 944	7 791	2 373	8 780	.
1981	15 494	17 107	183 389	.	16 994	6 570	2 221	8 203	.
1982	11 926	14 174	193 328	.	15 556	5 045	1 832	8 679	.
1983	12 574	16 529	185 819	.	15 793	5 306	2 123	8 364	.
1984	12 710	18 132	193 591	.	16 332	5 325	2 321	8 686	.
1985	14 229	21 212	197 001	.	17 278	5 848	2 714	8 716	.
1986	13 021	21 541	211 593	.	17 541	5 351	2 750	9 440	.
1987	13 462	24 739	214 718	.	18 154	5 506	3 151	9 497	.
1988	12 041	26 973	220 369	.	17 839	4 925	3 284	9 630	.
1989	11 097	27 815	218 583	.	17 353	4 539	3 310	9 504	.
1990	10 384	27 231	221 753	.	17 139	4 248	3 257	9 634	.
1991	9 450	27 484	225 307	.	16 882	3 857	3 214	9 811	.
1992	8 477	27 131	217 202	.	16 163	3 465	3 162	9 536	.
1993	8 268	27 256	213 673	.	15 813	3 330	3 200	9 283	.
1994	8 678	29 315	222 083	.	16 507	3 476	3 443	9 588	.
1995	8 761	30 759	222 463	.	16 776	3 504	3 648	9 624	.
1996	8 986	33 124	229 868	1 522	17 733	3 579	3 952	10 122	80
1997	9 578	37 927	237 125	2 851	18 885	3 803	4 515	10 416	151
1998
1999	9 491	44 855	230 456	4 252	19 403	3 730	5 313	10 135	225
2000	9 578	48 762	232 676	5 295	20 292	3 764	5 794	10 496	238
2001	9 132	48 579	229 730	5 556	19 762	3 589	5 778	10 146	250

Noter: Tallene omfatter registrert omsetning av alkohol.

Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

Omsetningstallene inkluderer lettøl.

Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998.

Notes: The figures are based on registered sales of alcohol.

Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

The figures includes light beer.

The figures from 1998 are not available from Statistics Norway.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Tabell 4.2

Årlig omsetning av alkohol i Norge per innbygger 15 år og over i vareliter og i liter ren alkohol

Annual sales of alcohol in Norway per inhabitant aged 15 years and over in litres and i litres of pure alcohol

1980-2001

	Vareliter				Liter ren alkohol				
	Litres				Litres of pure alcohol				
	Brennevin	Vin	Øl	Frukt drikk	I alt	Brennevin	Vin	Øl	Frukt drikk
	Spirits	Wine	Beer	Fruit drink	Total	Spirits	Wine	Beer	Fruit drink
1980	5,80	5,68	61,93	.	5,98	2,46	0,75	2,77	.
1981	4,85	5,36	57,43	.	5,32	2,06	0,69	2,57	.
1982	3,70	4,40	59,99	.	4,83	1,57	0,57	2,69	.
1983	3,87	5,08	57,45	.	4,85	1,63	0,65	2,57	.
1984	3,87	5,53	59,01	.	4,98	1,62	0,71	2,65	.
1985	4,30	6,41	59,54	.	5,22	1,77	0,82	2,63	.
1986	3,91	6,46	63,45	.	5,27	1,61	0,83	2,83	.
1987	4,00	7,35	63,86	.	5,38	1,63	0,93	2,82	.
1988	3,55	7,95	64,92	.	5,26	1,45	0,97	2,84	.
1989	3,25	8,13	63,93	.	5,08	1,33	0,97	2,78	.
1990	3,03	7,93	64,61	.	4,99	1,24	0,95	2,81	.
1991	2,74	7,98	65,41	.	4,90	1,12	0,93	2,85	.
1992	2,45	7,84	62,78	.	4,67	1,00	0,91	2,76	.
1993	2,38	7,84	61,50	.	4,55	0,96	0,92	2,67	.
1994	2,49	8,40	63,65	.	4,74	1,00	0,99	2,75	.
1995	2,50	8,78	63,49	.	4,79	1,00	1,04	2,75	.
1996	2,56	9,42	64,27	0,43	5,04	1,02	1,12	2,88	0,02
1997	2,71	10,75	67,19	0,81	5,28	1,01	1,28	2,95	0,04
1998
1999	2,66	12,59	64,68	1,19	5,45	1,05	1,49	2,84	0,06
2000	2,67	13,61	64,92	1,48	5,66	1,05	1,62	2,93	0,07
2001	2,54	13,49	63,80	1,54	5,49	1,00	1,60	2,82	0,07

Noter: Tallene omfatter registrert omsetning av alkohol.

Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

Omsetningstallene inkluderer lettøl.

Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998

Notes: The figures are based on registered sales of alcohol.

Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

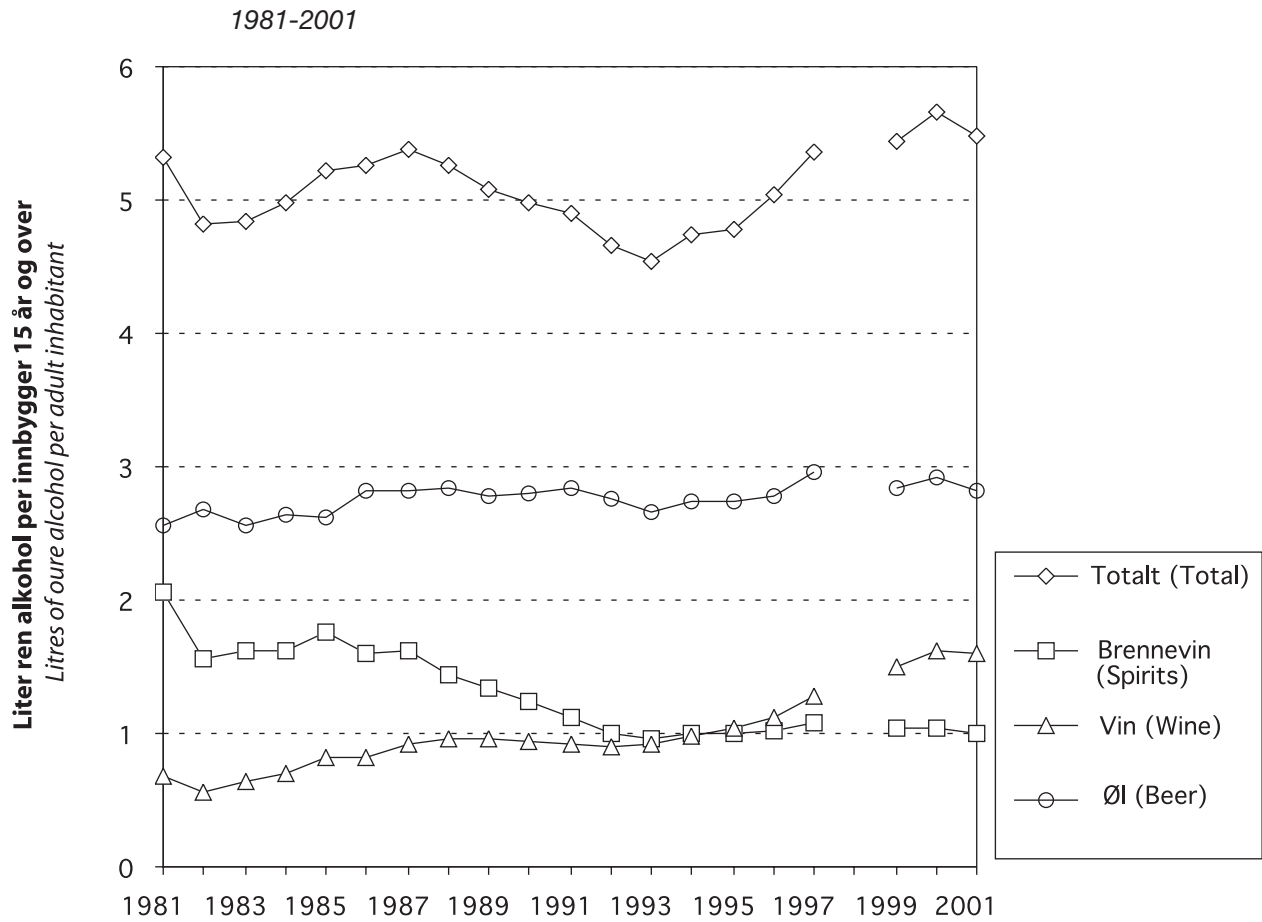
The figures includes light beer.

The figures from 1998 are not available from Statistics Norway

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

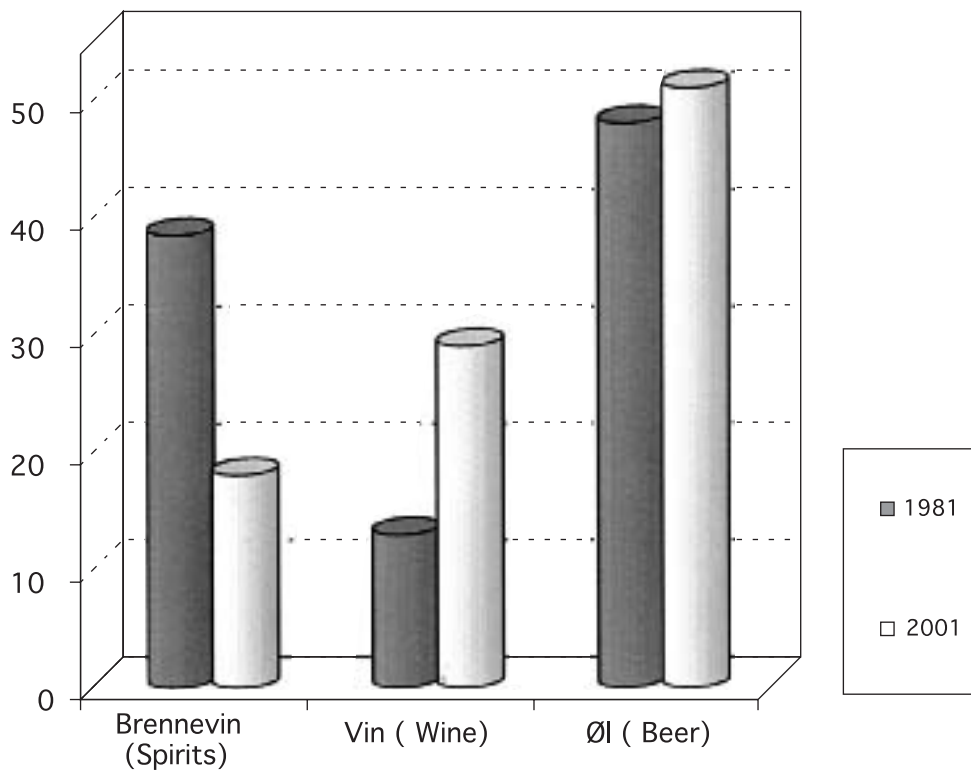
Figur 4.2a
Årlig omsetning av alkohol i Norge
Annual sales of alcohol in Norway

Kilde (Source): Statistisk Sentralbyrå
(Statistics Norway)

Figur 4.2b

Prosent av omsetning for de forskjellige drikkesortene i Norge
Percentage of sales for the different types of alcohol in Norway

Kilde (Source): Statistisk Sentralbyrå
(Statistics Norway)

Tabell 4.3

**Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge
i 1 000 vareliter og i 1 000 liter ren alkohol**

*Annual sales of different types of beer in Norway
in 1,000 litres and in 1,000 litres of pure alcohol*

1975-2001

	1 000 vareliter				1 000 liter ren alkohol			
	1,000 litres				1,000 litres of pure alcohol			
	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl
Total	Strong beer	Medium beer	Light beer	Total	Strong beer	Medium beer	Light beer	
1975	181 670	26 837	142 064	12 769	7 977	1 514	6 194	269
1976	179 657	25 105	143 816	10 736	8 121	1 411	6 472	238
1977	183 484	25 837	147 185	10 462	8 247	1 475	6 535	237
1978	186 529	28 304	148 573	9 652	8 189	1 678	6 300	211
1979	186 548	28 037	149 005	9 506	8 359	1 579	6 556	224
1980	196 097	27 425	158 629	10 043	8 780	1 544	6 996	240
1981	183 389	25 391	148 573	9 425	8 203	1 425	6 552	226
1982	193 328	27 793	156 042	9 493	8 679	1 556	6 897	226
1983	186 819	25 139	153 043	8 637	8 364	1 410	6 749	205
1984	193 591	22 967	162 402	8 222	8 686	1 298	7 194	194
1985	197 001	21 347	163 468	12 186	8 716	1 219	7 209	288
1986	211 593	26 064	173 513	12 016	9 440	1 486	7 669	285
1987	214 718	23 876	178 732	12 110	9 497	1 363	7 846	288
1988	220 369	21 527	185 391	13 451	9 630	1 227	8 083	320
1989	218 583	20 311	184 232	14 040	9 503	1 176	7 994	333
1990	221 753	13 988	192 237	15 528	9 634	825	8 439	370
1991	225 307	12 482	198 731	14 094	9 811	749	8 724	338
1992	217 202	9 935	194 810	12 457	9 536	604	8 630	302
1993	213 673	2 499	200 038	11 136	9 283	152	8 862	269
1994	222 083	2 211	209 306	10 566	9 588	123	9 209	256
1995	222 463	1 599	211 199	9 665	9 624	97	9 293	234
1996	229 868	1 674	218 802	9 391	10 122	99	9 802	222
1997	237 125	1 527	225 683	9 915	10 416	90	10 087	239
1998
1999	230 456	1 146	220 370	8 940	10 135	69	9 850	215
2000	232 676	1 302	223 267	8 107	10 496	82	10 218	195
2001	229 730	1 166	221 456	7 108	10 146	76	9 899	171

Note: Fra 1. juli 1990 ble sterkøl bare tillatt solgt over betjent disk og fra 1. mars 1993 bare fra AS Vinmonopolet.
Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998

*Note: From 1 July 1990, strong beer was only available from a shop assistant over the counter
and from 1 March 1993 only from the Norwegian Wine and Spirit Monopoly.
The figures from 1998 are not available from Statistics Norway*

Kilde: Statistisk sentralbyrå
Source: Statistics Norway

Tabell 4.4

**Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge
per innbygger 15 år og over**

Liter ren alkohol

*Annual sales of different types of beer in Norway
per inhabitant aged 15 years and over*

Litres of pure alcohol

1975-2001

	Liter ren alkohol			
	<i>Litres of pure alcohol</i>			
	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl
	<i>Total</i>	<i>Strong beer</i>	<i>Medium beer</i>	<i>Light beer</i>
1975	2,62	0,50	2,04	0,09
1976	2,65	0,46	2,11	0,08
1977	2,67	0,48	2,11	0,08
1978	2,63	0,54	2,02	0,07
1979	2,66	0,50	2,09	0,07
1980	2,77	0,49	2,21	0,08
1981	2,57	0,45	2,05	0,07
1982	2,69	0,48	2,14	0,07
1983	2,57	0,43	2,08	0,06
1984	2,65	0,40	2,19	0,06
1985	2,63	0,37	2,18	0,09
1986	2,83	0,45	2,30	0,09
1987	2,82	0,41	2,33	0,09
1988	2,84	0,36	2,38	0,09
1989	2,78	0,34	2,34	0,10
1990	2,81	0,24	2,46	0,11
1991	2,85	0,22	2,53	0,10
1992	2,76	0,17	2,49	0,09
1993	2,67	0,04	2,55	0,08
1994	2,75	0,04	2,64	0,07
1995	2,75	0,03	2,65	0,07
1996	2,88	0,03	2,79	0,06
1997	2,95	0,03	2,86	0,07
1998
1999	2,84	0,02	2,76	0,06
2000	2,93	0,02	2,85	0,05
2001	2,82	0,02	2,75	0,05

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Tabell 4.5

Realprisindekser for brennevin, sterkvin, svakvin og øl

Real price indices for spirits, fortified wines, table wines and beer

1979-2001 (1998=100)

	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl
	<i>Spirits</i>	<i>Fortified wines</i>	<i>Table wines</i>	<i>Beer</i>
1979	87,2	83,7	82,2	74,0
1980	80,8	78,8	76,8	69,3
1981	90,0	87,7	87,7	76,4
1982	91,6	90,7	90,7	79,1
1983	93,4	91,7	92,7	82,2
1984	88,1	88,0	88,0	85,7
1985	84,0	86,7	86,7	86,1
1986	85,1	84,9	87,3	86,9
1987	85,7	85,8	86,7	87,0
1988	87,1	87,4	83,2	87,8
1989	89,9	86,1	85,9	87,6
1990	92,7	86,6	90,1	89,2
1991	97,7	92,8	91,3	92,0
1992	101,6	100,4	93,4	96,2
1993	98,2	100,6	96,0	97,2
1994	90,2	96,9	95,2	98,4
1995	90,5	93,4	93,0	96,1
1996	91,7	94,5	92,7	96,3
1997	95,6	96,1	95,5	97,7
1998	100,0	100,0	100,0	100,0
1999	97,1	97,9	100,4	100,1
2000	96,6	71,8	98,5	101,6
2001	96,0	70,5	101,6	100,6

Note: Prisnivået i 1998 er satt lik 100. Lettvin (under 2,5 prosent alkohol) er ikke inkludert. Realprisindeksene viser hvordan prisene for de ulike drikkesortene har utviklet seg i forhold til det generelle konsumprisnivået.

Note: The level of prices is set at 100 in 1998. Low alcohol wine (less than 2.5% alcohol) is not included. Real price indices show how prices for different types of alcoholic drink have changed in relation to the consumer price index.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og AS Vinmonopolet
Sources: Statistics Norway and Vinmonopolet

Tabell 4.6

Antall vinmonopolutsalg fordelt på fylke (per 31. desember)

Number of Vinmonopolet sales outlets by county (per 31. December)

1992-2001

Fylke County	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Østfold	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Akershus	11	11	11	11	11	11	11	13	14	16
Oslo	17	17	17	17	17	17	18	19	19	20
Hedmark	4	4	4	4	4	5	5	6	6	6
Oppland	5	5	5	5	5	5	5	5	5	7
Buskerud	5	5	5	5	5	5	5	5	6	7
Vestfold	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6
Telemark	4	5	5	5	5	5	5	5	6	6
Aust-Agder	1	1	1	1	1	1	2	2	3	4
Vest-Agder	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4
Rogaland	6	6	6	6	6	6	6	7	8	9
Hordaland	7	7	7	9	9	9	9	11	11	15
Sogn og Fjordane	3	3	3	3	3	3	4	4	4	5
Møre og Romsdal	3	3	3	3	3	3	4	6	7	8
Sør-Trøndelag	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9
Nord-Trøndelag	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5
Nordland	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10
Troms	4	4	4	4	4	4	5	5	7	7
Finnmark	4	4	4	4	4	5	5	6	6	6
Totalt (total)	109	110	110	112	112	114	120	130	140	156

Kilde: AS Vinmonopolet
Source: Vinmonopolet

Tabell 5.1

Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge Kriminalpolitisen (KRIPOS) og Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak)

Deaths caused by use of drugs by gender according to the National Bureau of Crime Investigation (KRIPOS) and Statistics Norway (underlying cause of death)

1977-2001

	Antall døde ifølge KRIPOS			Antall døde ifølge Statistisk sentralbyrå *		
	Number of deaths according to KRIPOS			Number of deaths according to Statistics Norway		
	Menn <i>Men</i>	Kvinner <i>Women</i>	Totalt <i>Total</i>	Menn <i>Men</i>	Kvinner <i>Women</i>	Totalt <i>Total</i>
1977	5	0	5
1978	19	5	24
1979	25	10	35
1980	23	9	32
1981	14	6	20
1982	25	20	4	24
1983	31	29	4	33
1984	40	22	8	30
1985	53	35	10	45
1986	55	39	5	44
1987	60	33	10	43
1988	63	37	11	48
1989	64	36	9	45
1990	75	52	18	70
1991	74	22	96	66	22	88
1992	78	19	97	81	23	104
1993	77	18	95	76	17	93
1994	102	22	124	105	19	124
1995	108	24	132	114	29	143
1996	159	26	185	173	31	204
1997	149	28	177	160	34	194
1998	226	44	270	228	54	282
1999	181	39	220	191	65	256
2000	264	63	327	302	72	374
2001	286	52	338

Note*: Dødsårsaksstatistikken bygger på WHO's internasjonale sykdomsklassifikasjoner (ICD) fra 1951. Kodesystemet har blitt revidert flere ganger og tallene fra 1996 og utover er klassifisert og kodet etter 10. revisjon. Dette gjør at tallene før og etter 1996 ikke er direkte sammenlignbare. Inklusjonskriteriene er endret ved at selvmord der narkotiske stoffer er benyttet er inkludert fra og med 1996, noe som medfører ytterligere diskrepans i forhold til KRIPOS tallene.

Note: The causes of death statistics are from WHO's international Statistical Classification of Diseases and Related Health problems from 1951. The codesystem has been revised several times and the numbers from 1996 are classified after the 10. Revision. The numbers from before and after 1996 are therefore not comparable. Inclusion criteria have been amended for cases of suicide from 1996. Divergence from KRIPOS figures is thus widened further.*

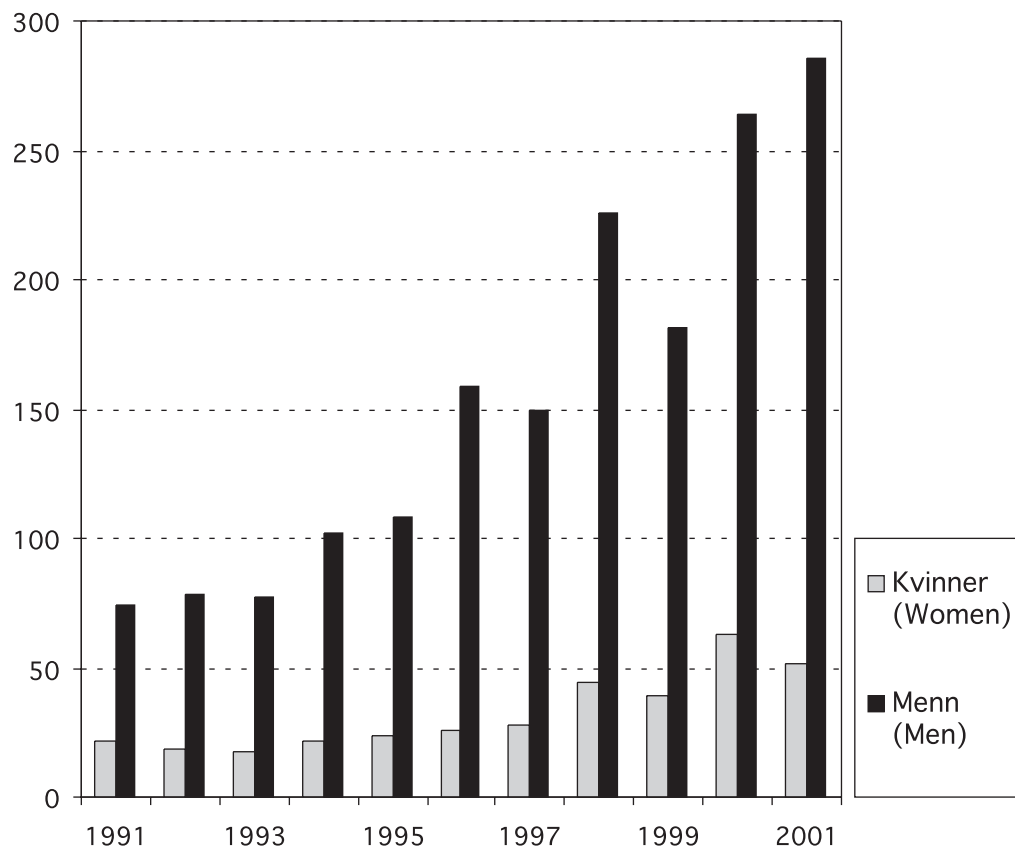
Kilder: Kriminalpolitisen og Statistisk sentralbyrå
Sources: The National Bureau of Crime Investigation and Statistics Norway

Figur 5.1

Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge KRIPOS

Deaths caused by use of drugs by gender according to KRIPOS

1991-2001

Kilde (Sources): Kriminapolitisentralen
(The National Bureau of Crime Investigation)

Tabell 5.2
Antall opiatmisbrukere i metadonassistert rehabilitering
fordelt på helseregioner
Number of opiate abusers in methadone assisted rehabilitation by health region

	Nye pasienter <i>New patients</i>			Avsluttet <i>Finished</i>			I behandling <i>In treatment</i>			Søknader/venteliste <i>Applications/waiting list</i>						
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001				
Øst (East)	92	348	282	343	21	71	91	118	173	445	636	861	400	431	448	254
Sør (South)	8	163	130	185	0	5	47	78	8	166	249	356	13	133	182	124
Vest (West)	24	53	77	96	1	11	22	30	23	65	120	186	50	84	108	149
Midt- og Nord -Norge <i>(Middle- and North Norway)</i>	0	44	35	58	0	1	9	25	0	43	69	100	1	65	90	122
Hele landet <i>(The whole country)</i>	124	608	524	682	22	88	169	251	204	719	1 074	1 503	464	713	828	649

Kilde: Senter for medikamentassistert rehabilitering i Oslo
Source: The National Center for Methadone Assisted Rehabilitation in Oslo

Tabell 5.3

Antall beslag av heroin, cannabis, amfetamin og kokain

Number of seizures of heroin, cannabis, amphetamine and cocaine

1974-2001

	Antall narkotikabeslag			
	<i>Number of seizures</i>			
	Heroin	Cannabis	Amfetamin	Kokain
	<i>Heroin</i>	<i>Cannabis</i>	<i>Amphetamin</i>	<i>Cocaine</i>
1974	59	727	80	0
1975	57	521	87	0
1976	77	726	134	1
1977	53	636	62	1
1978	106	1 154	71	4
1979	157	1 313	77	14
1980	214	1 742	79	22
1981	202	1 911	127	7
1982	174	2 002	262	14
1983
1984
1985	256	2 478	282	11
1986	348	2 744	423	11
1987	452	2 747	534	13
1988	607	3 478	554	29
1989	691	4 252	514	14
1990	822	4 274	671	26
1991	979	4 811	621	25
1992	1 045	4 273	627	19
1993	1 193	4 708	983	36
1994	1 389	4 065	784	41
1995	1 923	4 941	1 650	58
1996	2 340	4 296	1 781	75
1997	2 485	5 712	2 441	144
1998	2 675	7 461	2 889	206
1999	2 390	8 485	3 089	309
2000	2 314	9 224	3 077	390
2001	2 501	10 844	4 596	496

Note: Tall for årene 1983 og 1984 mangler for Oslo politidistrikt.

Note: Figures for Oslo is not available for the years of 1983-84

Kilde: Kriminalpolitisenralen

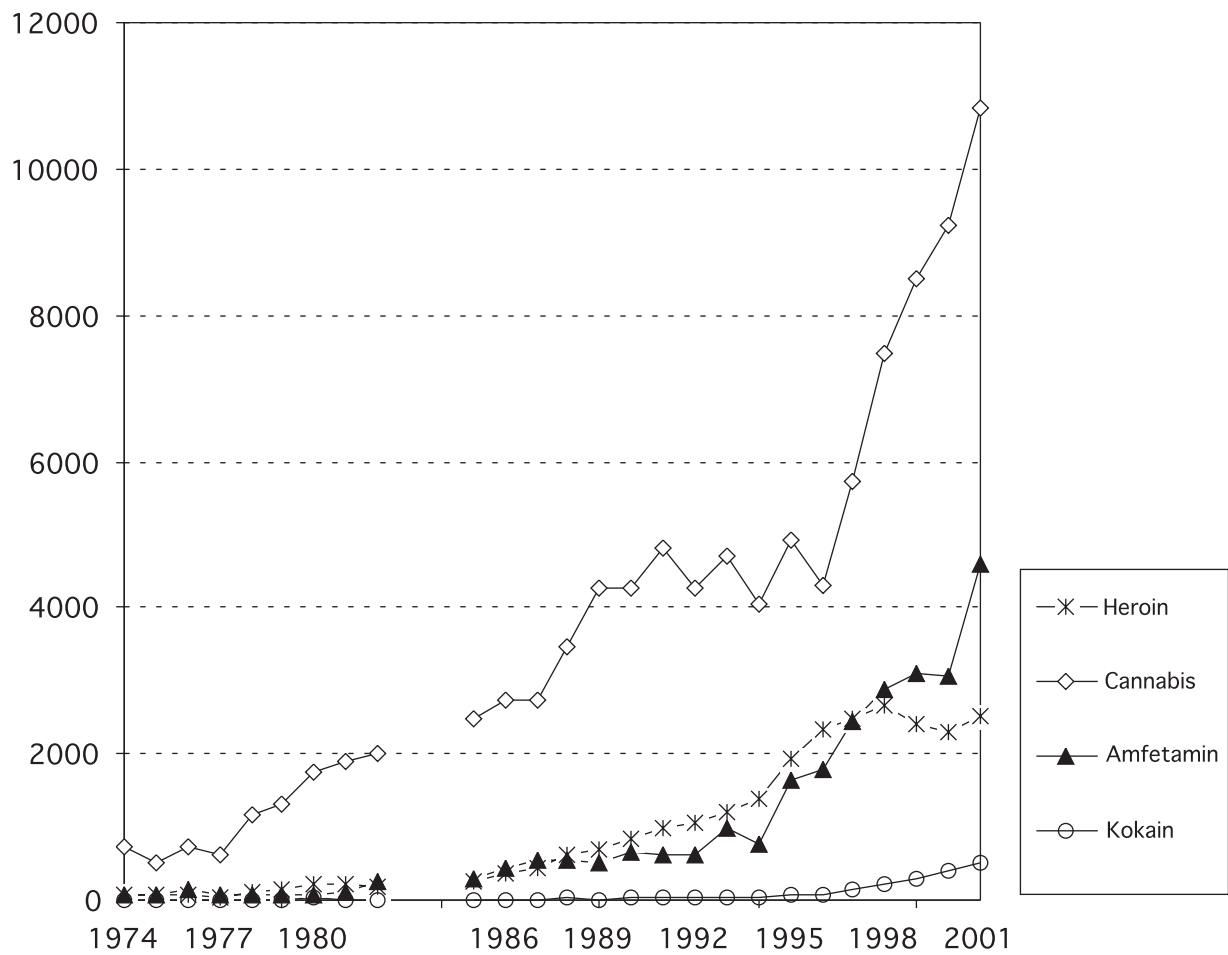
Source: *The National Bureau of Crime Investigation*

Figur 5.3

Antall beslag av cannabis, heroin , kokain og amfetamin

Number of seizures of cannabis, heroin , cocain and ampetamine

1974-2001

Kilde(Source): Kriminalpolitisen
(The National Bureau of Crime Investigation)

Tabell 5.4

Antall beslag av ecstasy, LSD, khat, spissfleinsopp, GHB og medikamenter

Number of seizures of ecstasy, LSD, khat, magic mushrooms, GHB and tranquillisers

1989-2001

	Antall narkotikabeslag						
	<i>Number of seizures</i>						
Ecstasy o.l.	LSD	Khat	Spiss- fleinsopp	GHB	Benzo- diazepiner	Opioidholdige medikamenter	
<i>Ecstasy etc</i>	<i>LSD</i>	<i>Khat</i>	<i>Magic mushrooms</i>	<i>GHB</i>	<i>Benzo- diazepines</i>	<i>Medicaments containing opioides</i>	
1989	0	3	20	18	..	855	..
1990	1	6	19	25	..	1 142	..
1991	3	6	15	34	..	1 189	..
1992	14	20	14	36	..	1 573	..
1993	9	17	16	5	..	947	..
1994	39	11	30	28	..	1 344	646
1995	160	35	74	31	..	1 640	782
1996	198	36	102	26	..	1 887	804
1997	242	106	112	44	3	2 523	705
1998	174	63	164	37	2	2 988	889
1999	507	59	296	47	35	3 469	884
2000	827	88	259	54	83	4 085	860
2001	837	52	198	41	82	6 024	1 009

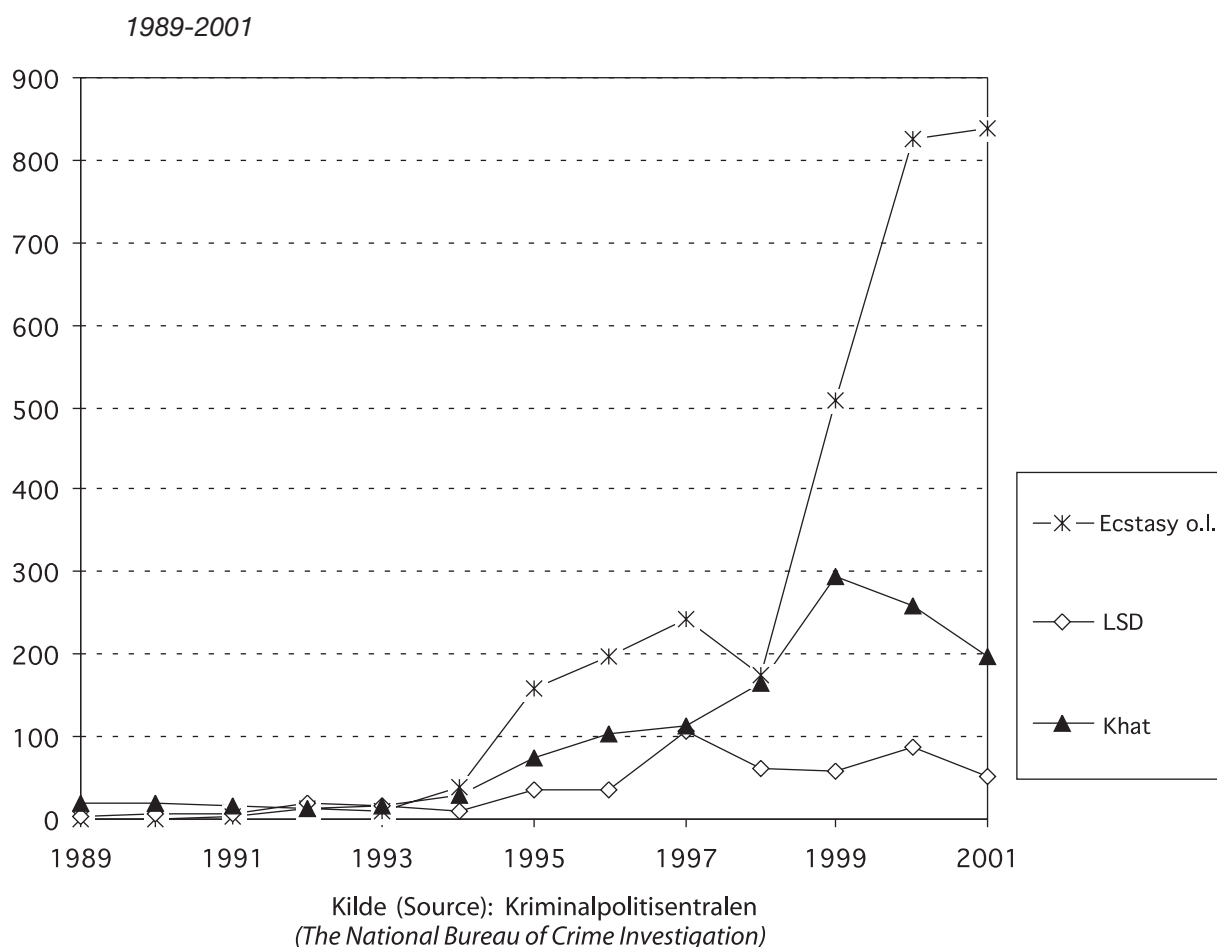
Note: I 2002 reviderte Kriminalpolitisen tallene for benzodiazepiner for perioden 1994-2001. Tallene for benzodiazepiner i denne publikasjonen avviker derfor fra tallene i tidligere publikasjoner.

Note: In 2002 the National Bureau of Crime Investigation revised the figures for benzodiazepines for the period 1994-2001. That means that in this publication, the figures for benzodiazepines differ from those presented in earlier publications.

Kilde: Kriminalpolitisen

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Figur 5.4
Antall beslag av ecstasy, LSD og khat
Number of seizures of ecstasy, LSD and khat

Tabell 5.5

Beslaglagt mengde heroin, kokain, cannabis og amfetamin i kilogram

Amount of confiscated opiates, cocaine, cannabis and amphetamine in kilogrammes

1974-2001

	Beslaglagt mengde			
	<i>Amount confiscated</i>			
	Heroin <i>Heroin</i>	Kokain <i>Cocaine</i>	Cannabis <i>Cannabis</i>	Amfetamin <i>Amphetamine</i>
1974	5,4	0,0	38	0,0
1975	0,3	0,0	20	0,0
1976	17,2	0,0	29	3,2
1977	0,4	0,0	54	8,4
1978	0,3	0,0	80	1,4
1979	0,6	0,2	105	0,7
1980	4,9	0,2	114	0,8
1981	0,6	0,0	114	2,8
1982	0,8	0,3	127	5,2
1983	4,9	0,2	345	13,5
1984	2,5	0,2	295	9,5
1985	5,0	1,0	190	13,4
1986	5,8	0,3	206	19,7
1987	4,0	5,9	125	7,8
1988	12,0	2,2	144	13,1
1989	5,3	0,3	372	13,8
1990	3,2	0,9	230	25,1
1991	9,9	3,9	393	18,9
1992	10,8	2,4	177	11,7
1993	18,0	8,2	207	25,6
1994	26,9	5,1	480	16,0
1995	48,8	3,8	19 959	53,2
1996	74,1	24,1	711	30,3
1997	55,5	4,6	978	93,2
1998	37,4	92,7	1 992	211,4
1999	45,8	60,2	1 255	52,2
2000	51,5	12,2	664	93,0
2001	67,8	20,7	860	93,2

Note: 0,0 = mindre enn 0,05

Vektmengdene angir vekten på selve beslaget, og ikke vekten av det aktive stoffet. Mengden av aktivt stoff vil kunne variere sterkt.

Note: 0,0 = less than 0,05

The weight represents the weight of the actual amount confiscated, not the weight of the active drug. The weight of the active drug can vary greatly.

Kilde: Kriminalpolitisen

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Tabell 5.6

Beslaglagt mengde ecstasy, LSD, khat, spissfleinsopp og medikamenter

Amount of confiscated ecstasy, LSD, khat, magic mushrooms and tranquillisers

1989-2001

	Ecstasy o.l.	LSD	Khat	Spiss - fleinsopp	Benzo- diazepiner	Opioidholdige medikamenter
	<i>Ecstasy etc</i>	<i>LSD</i>	<i>Khat</i>	<i>Magic mushrooms</i>	<i>Benzo- diazepines</i>	<i>Medicaments containing opioides</i>
	Tabletter	Doser	kg	Gram	Tabletter	Tabletter
	<i>Tablets</i>	<i>Doses</i>	<i>kg</i>	<i>Grammes</i>	<i>Tablets</i>	<i>Tablets</i>
1989	0	73	189	121	36 218	..
1990	1	613	201	148	18 841	..
1991	15	194	205	141	17 666	..
1992	196	3 397	267	187	50 674	..
1993	325	243	246	8	15 780	..
1994	969	4 758	721	106	41 000	12 253
1995	9 965	1 325	1 330	164	27 000	11 325
1996	12 866	551	1 544	138	58 400	14 431
1997	13 182	6 888	1 720	433	153 100	16 076
1998	15 542	2 757	2 839	326	101 700	15 072
1999	24 664	483	4 761	560	183 000	19 800
2000	49 390	1 430	4 251	612	431 000	15 050
2001	61 575	417	2 296	205	847 000	18 800

Note: 0 = mindre enn 0,5

1989 er det første året hvor kun innsendt materiale til analyse og/eller destruksjon ved Kriminalpolitisen er lagt til grunn for denne statistikken. I 1989 ble khat oppført på narkotikalistene i Norge.

I 2002 reviderte Kriminalpolitisen tallene for benzodiazepiner for perioden 1994-2001.

Tallene for benzodiazepiner i denne publikasjonen avviker derfor fra tallene i tidligere publikasjoner.

Note: 0 = less than 0,5

1989 was the first year when only material sent for analysis and/or destruction to the National Bureau of Crime Investigation was used as the basis for these statistics.

Khat was added to the list of narcotic substances in Norway in 1989.

In 2002 the National Bureau of Crime Investigation revised the figures for benzodiazepines for the period 1994-2001.

That means that in this publication, the figures for benzodiazepines differ from those presented in earlier publications.

Kilde: Kriminalpolitisen

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Tabell 5.7

Antall anmeldte narkotikalovbrudd

Number of drug offences reported to the police

1991-2001

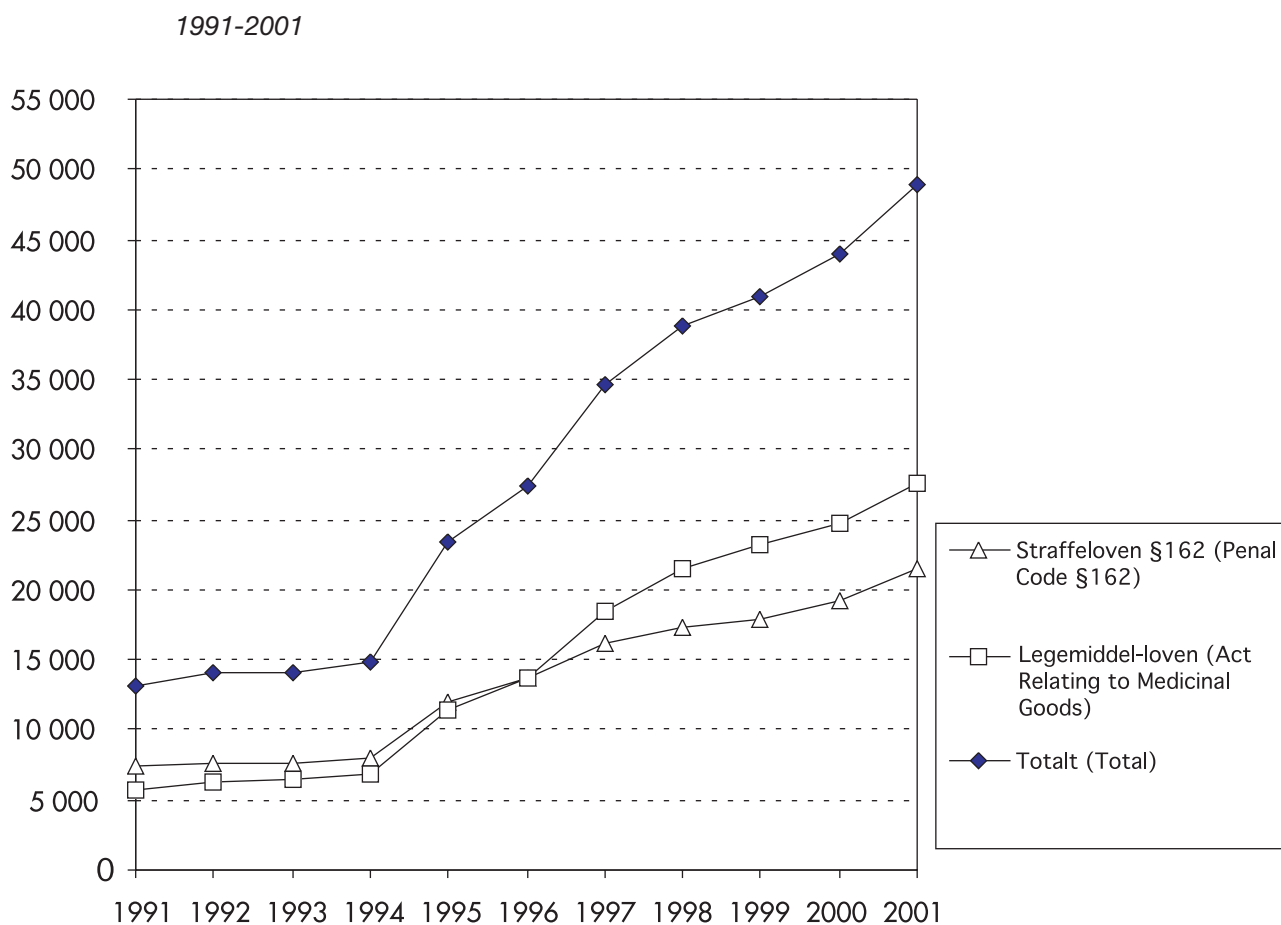
	Straffeloven §162 <i>Penal Code §162</i>	Legemiddel- loven <i>Act Relating to Medicinal Goods</i>	Totalt <i>Total</i>
1991	7 377	5 711	13 088
1992	7 692	6 328	14 020
1993	7 640	6 432	14 072
1994	8 005	6 759	14 764
1995	11 911	11 420	23 331
1996	13 669	13 786	27 455
1997	16 169	18 376	34 545
1998	17 276	21 498	38 774
1999	17 820	23 167	40 987
2000	19 302	24 726	44 028
2001	21 411	27 548	48 959

Note: 1991 er det første året at statistikken over anmeldte lovbrudd ble utarbeidet.

Note: The statistics on offences reported to the police were prepared for the first time in 1991.

Kilde: Statistisk sentralbyrå
Source: Statistics Norway

Figur 5.7
Antall anmeldte narkotikalovbrudd
Number of drug offences reported to the police

Kilde (Source): Statistisk sentralbyrå
(Statistics Norway)

Tabell 6.1

Prosent av ungdom i Norge som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder

Percentage of young people in Norway

who have at some time drunk alcohol by gender and age

1971-2002

	Gutter <i>Boys</i>	Jenter <i>Girls</i>	15	16-17	18-19	Alle <i>All</i>
1971	79	74	62	79	85	77
1973	82	77	60	81	90	79
1975	82	78	63	81	91	80
1977	83	80	65	81	92	81
1979	81	81	64	81	92	81
1981	82	79	63	83	89	80
1983	80	79	60	83	89	80
1985	82	79	62	81	92	80

	Gutter <i>Boys</i>	Jenter <i>Girls</i>	15-16	17-18	19-20	Alle <i>All</i>
1986	86	84	73	88	93	85
1990	85	85	73	89	93	85
1991	86	85	73	89	93	85
1992	83	85	70	89	92	84
1993	81	84	66	88	93	83
1994	80	85	65	87	93	83
1995	82	85	69	87	95	84
1996	81	85	70	88	91	83
1997	81	85	73	87	94	84
1998	83	85	72	86	92	84
1999	80	84	71	86	93	82
2000	83	88	74	87	94	86
2001	78	86	69	87	92	83
2002	79	83	67	87	94	82

Note: Undersøkelsene fra og med 1986 er utført på et noe eldre utvalg enn tidligere år, og har en annen aldersinndeling. Tallene fra de to undersøkelsesseriene er derfor ikke helt sammenliknbare.

Note: The studies after 1985 were carried out on a slightly older sample than in previous years, and the age groups are different. Figures from the two series are therefore not completely comparable.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.2

Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder

Percentage of young people in Oslo aged 15-20 years who have at some time drunk alcohol by gender and age

1972-2002

	Gutter <i>Boys</i>	Jenter <i>Girls</i>	15-16	17-18	19-20	Alle <i>All</i>
1972	92	89	80	95	93	91
1973	92	89	81	94	96	91
1974	86	92	76	92	92	87
1975	90	92	86	93	94	91
1976	88	90	82	93	93	90
1977	92	93	81	92	99	91
1978	92	94	85	95	95	92
1979	91	94	82	95	98	93
1980	92	91	86	94	93	91
1981	92	91	83	94	98	92
1982	86	90	80	92	92	88
1983	93	88	81	93	95	90
1984	88	86	75	88	97	87
1985	85	90	75	91	95	88
1986	87	92	84	91	96	90
1987	86	88	79	89	95	87
1988	88	89	79	91	95	88
1989	88	88	78	90	94	88
1990
1991	80	85	69	88	89	83
1992	84	86	71	89	94	85
1993	82	89	71	95	91	86
1994	79	85	70	85	91	82
1995	79	85	67	88	91	82
1996	86	85	76	88	92	85
1997	84	83	72	89	91	84
1998	81	82	67	85	92	81
1999	80	83	73	83	90	82
2000	79	84	72	81	92	82
2001	76	79	68	82	86	78
2002	77	82	64	85	91	80

Note: Utvalget i Oslo i 1990 ble, ved en feil, for lite til å regne som representativt, og data for 1990 er derfor utelatt i tabellen.

Note: Due to an error, the sample for Oslo in 1990 was too small to be representative, so data for 1990 are not presented in the table.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.3

Beregnet gjennomsnittlig årlig forbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15-20 år

Estimated annual consumption measured in litres of pure alcohol for young people in Norway aged 15-20 years

1971-2002

	Gutter Boys	Jenter Girls	15	16-17	18-19	Alle All
1971	3,37	1,14	1,21	2,14	3,27	2,30
1973	4,08	1,65	1,24	2,77	3,98	2,86
1975	4,29	1,68	1,34	2,88	4,18	2,99
1977	4,18	2,03	1,64	3,16	3,95	3,07
1979	3,92	2,06	1,20	2,81	4,16	2,94
1981	4,42	2,25	1,35	3,26	4,60	3,30
1983	4,37	2,06	1,51	3,04	4,58	3,23
1985	4,38	2,23	1,53	3,02	4,75	3,28

	Gutter Boys	Jenter Girls	15-16	17-18	19-20	Alle All
1986	4,81	1,95	2,35	3,37	4,19	3,30
1990	4,02	2,08	1,63	3,14	4,27	2,97
1991	4,13	1,90	1,63	3,25	3,90	2,95
1992	4,27	2,09	1,48	3,29	4,44	3,14
1993	3,69	2,19	1,41	3,41	3,79	2,92
1994	3,95	2,24	1,44	3,43	3,98	3,04
1995	3,68	2,08	1,51	3,03	3,94	2,80
1996	3,87	2,39	1,71	3,23	4,23	3,08
1997	3,79	2,38	1,78	3,06	4,53	3,03
1998	5,58	3,56	2,79	4,52	6,06	4,49
1999	5,00	3,11	2,44	4,61	5,08	3,96
2000	5,99	3,88	2,63	5,12	6,49	4,80
2001	6,64	4,02	3,21	5,31	7,11	5,18
2002	5,28	3,69	2,53	4,63	6,31	4,36

Note: Undersøkelsene fra og med 1986 er utført på et noe eldre utvalg enn tidligere år, og har en annen aldersinndeling. Tallene fra de to undersøkelsesseriene er derfor ikke helt sammenliknbare.

Note: The studies after 1985 were carried out on a slightly older sample than in previous years, and the age groups are different. Figures from the two series are therefore not completely comparable.

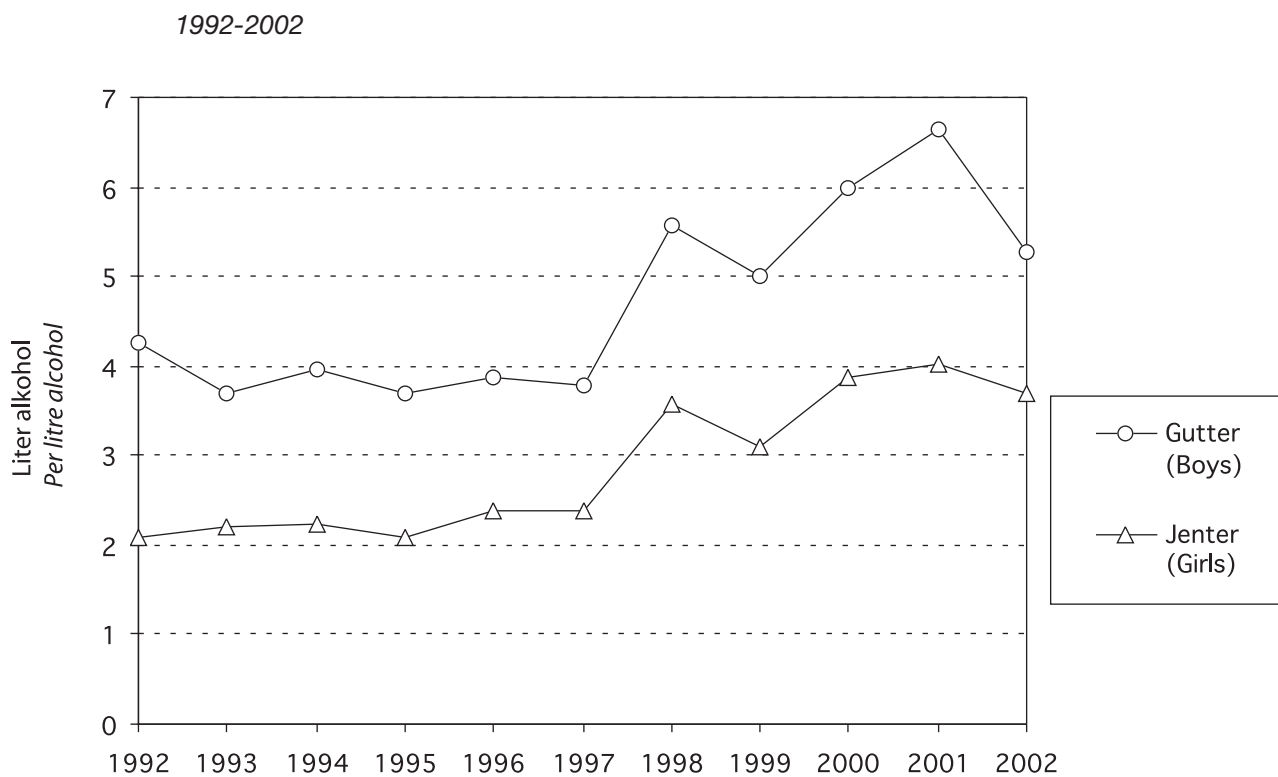
Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Figur 6.3

**Gjennomsnittlig årlig forbruk av alkohol blant ungdom i Norge
fordelt på kjønn**

Mean consumption of alcohol among young people in Norway by gender

Kilde (Source) : Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Tabell 6.4

Gjennomsnittsalder for første gangs bruk av så mye som en flaske øl, en desiliter vin eller en kvart desiliter brennevin i Oslo og i landet som helhet

Mean age of drinking as much as one bottle of beer, one decilitre of wine or 0.25 decilitre of spirits in Oslo and Norway

1986-2002

	Oslo			Landet som helhet (Norway)		
	Øl <i>Beer</i>	Vin <i>Wine</i>	Brennevin <i>Spirits</i>	Øl <i>Beer</i>	Vin <i>Wine</i>	Brennevin <i>Spirits</i>
1986	14,2	14,4	15,1
1987	14,1	14,3	14,9
1988	14,2	14,5	15,0
1989	14,3	14,6	15,1
1990	14,5	14,9	15,1
1991	14,6	14,8	15,2	14,4	14,9	15,1
1992	14,3	14,6	15,2	14,6	15,0	15,2
1993	14,4	14,8	15,2	14,7	15,1	15,2
1994	14,5	14,7	15,4	14,7	15,1	15,3
1995	14,5	14,8	15,2	14,8	15,1	15,3
1996	14,5	14,7	15,2	14,8	15,2	15,4
1997	14,5	14,8	15,1	14,8	15,2	15,2
1998	14,4	14,9	15,1	14,8	15,3	15,3
1999	14,4	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2000	14,3	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2001	14,2	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2002	14,4	14,9	15,1	14,5	15,1	15,0

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.5
Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer
Percentage of young people in Norway aged 15-20 years who say that they have at some time used different drugs

1990-2002	Cannabis	"Sniffet" "Sniffing"	Amfetamin o.l. stoffer and similar substances	Kokain eller "crack" Cocaine or "crack"	LSD	Ecstasy	GHB	Heroin o.l. stoffer and similar substances	Tatt stoff med sprøyte Injected drugs	Antall i utvalget Sample size
1990	8,0	8,3	1,2	0,5	0,5	0,3	2 901
1991	8,3	7,6	0,9	0,3	0,5	0,2	3 105
1992	9,0	6,3	1,0	0,3	0,9	0,4	2 897
1993	8,6	6,6	1,2	0,3	0,8	0,6	2 658
1994	8,7	6,5	1,1	0,3	0,4	0,3	..	0,6	0,3	2 469
1995	9,9	6,6	1,6	0,4	0,3	0,9	..	0,8	0,4	2 263
1996	12,3	6,2	2,2	0,5	0,8	1,7	..	0,6	0,3	2 043
1997	13,4	6,6	2,5	1,0	0,9	1,8	..	0,7	0,3	1 971
1998	18,0	5,1	3,7	1,5	1,6	2,6	..	0,7	1,4	1 636
1999	17,8	6,8	4,1	2,1	1,6	2,3	..	1,5	1,1	1 771
2000	18,8	6,7	3,9	2,5	1,8	3,0	..	0,6	1,6	1 706
2001	16,9	5,4	4,6	1,6	1,1	3,0	1,1	0,8	1,0	1 727
2002	14,8	5,4	3,4	1,5	0,8	2,7	0,6	0,4	0,7	1 636

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

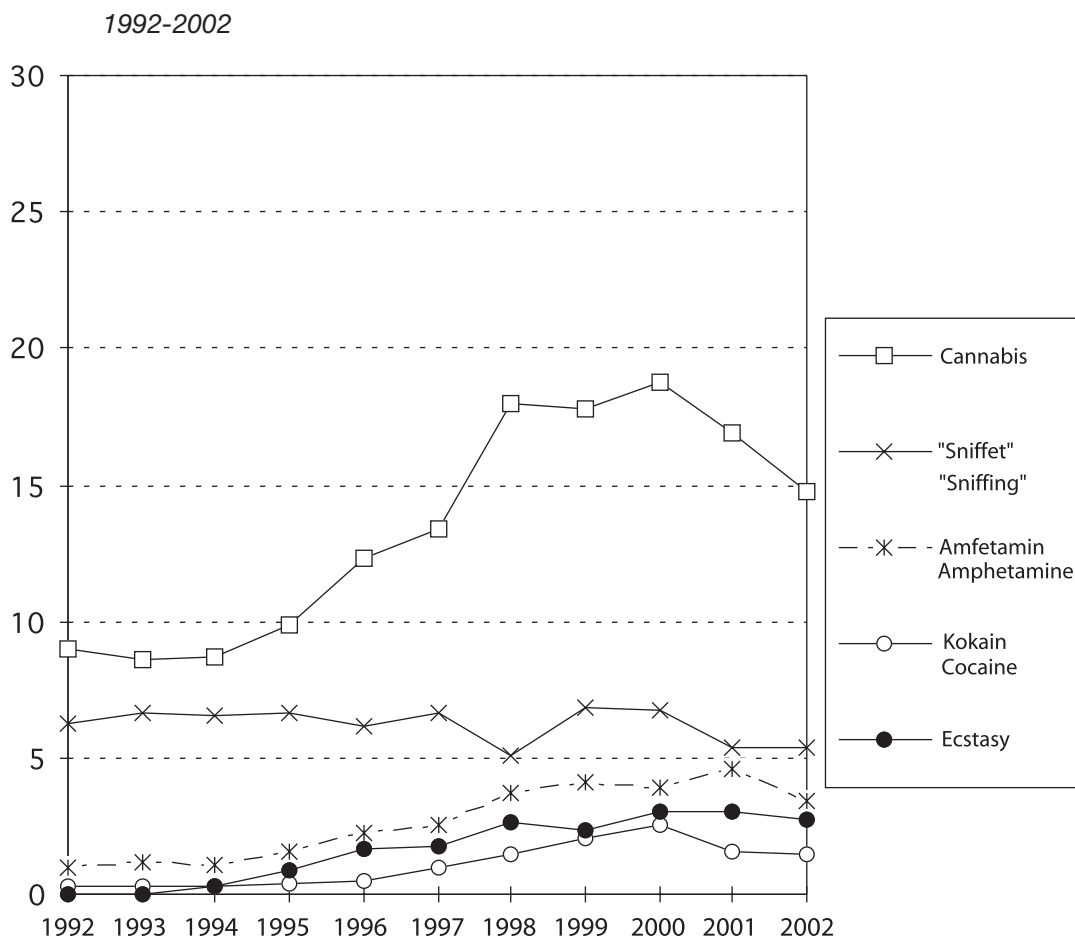
Tabell 6.6
Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer
Percentage of young people in Oslo aged 15-20 years who say that they have at some time used different drugs

1975-2002		Cannabis	"Sniffet" "Sniffing"	Amfetamin o.l. stoffer Amphetamine and similar substances	Kokain eller "crack" Cocaine or "crack"	LSD	Ecstasy	GHB	Heroin o.l. stoffer Heroin and similar substances	Tatt stoff med sprøyte Injected drugs	Antall i utvalget Sample size
1975	18,7	8,0	5,9	3,4	1,9	785
1976	16,5	6,4	4,8	2,2	1,5	775
1977	18,1	10,3	3,9	1,2	1,4	0,6	771
1978	17,5	9,3	3,2	1,6	1,2	0,4	739
1979	22,5	12,8	4,1	2,3	2,2	1,8	729
1980	19,5	12,4	3,1	0,6	1,7	0,7	707
1981	22,5	9,9	3,0	1,2	1,2	0,8	770
1982	21,5	10,9	3,4	1,4	1,3	1,1	743
1983	19,8	9,7	2,4	0,9	1,6	0,9	681
1984	21,8	13,2	4,0	0,6	1,4	0,7	695
1985	19,5	10,3	1,8	0,7	1,3	1,2	678
1986	16,5	9,8	2,2	0,6	0,5	0,5	623
1987	17,3	11,2	3,3	0,7	1,6	0,9	578
1988	16,0	9,8	2,5	1,5	1,5	0,5	1,0	0,7	1 257
1989	18,1	8,0	2,3	1,5	1,5	0,3	1,4	0,6	1 260
1990
1991	16,6	5,8	2,3	0,8	0,8	0,6	0,7	829
1992	17,3	4,8	2,2	0,7	0,7	1,4	0,9	765
1993	20,4	5,8	3,9	0,9	0,9	2,5	1,0	686
1994	18,1	7,7	4,4	1,7	1,7	1,9	2,1	..	1,3	0,6	481
1995	20,8	7,0	3,5	1,1	1,1	1,3	1,5	..	0,9	0,0	457
1996	23,7	5,9	5,5	2,5	2,5	1,7	4,2	..	0,9	0,1	768
1997	25,7	6,6	7,1	3,9	3,9	2,8	5,1	..	1,2	0,4	808
1998	24,7	4,4	7,6	4,2	4,2	2,8	4,9	..	1,2	1,3	822
1999	27,0	7,4	7,0	4,2	4,2	2,8	4,6	..	1,2	1,3	1 146
2000	28,6	5,1	7,1	4,1	4,1	2,5	5,7	..	0,9	1,6	1 180
2001	27,9	5,6	6,7	4,7	4,7	1,6	4,6	1,3	1,1	1,7	1 204
2002	27,1	3,5	5,0	4,5	4,5	1,4	3,7	0,5	1,0	0,6	1 153

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Figur 6.6a

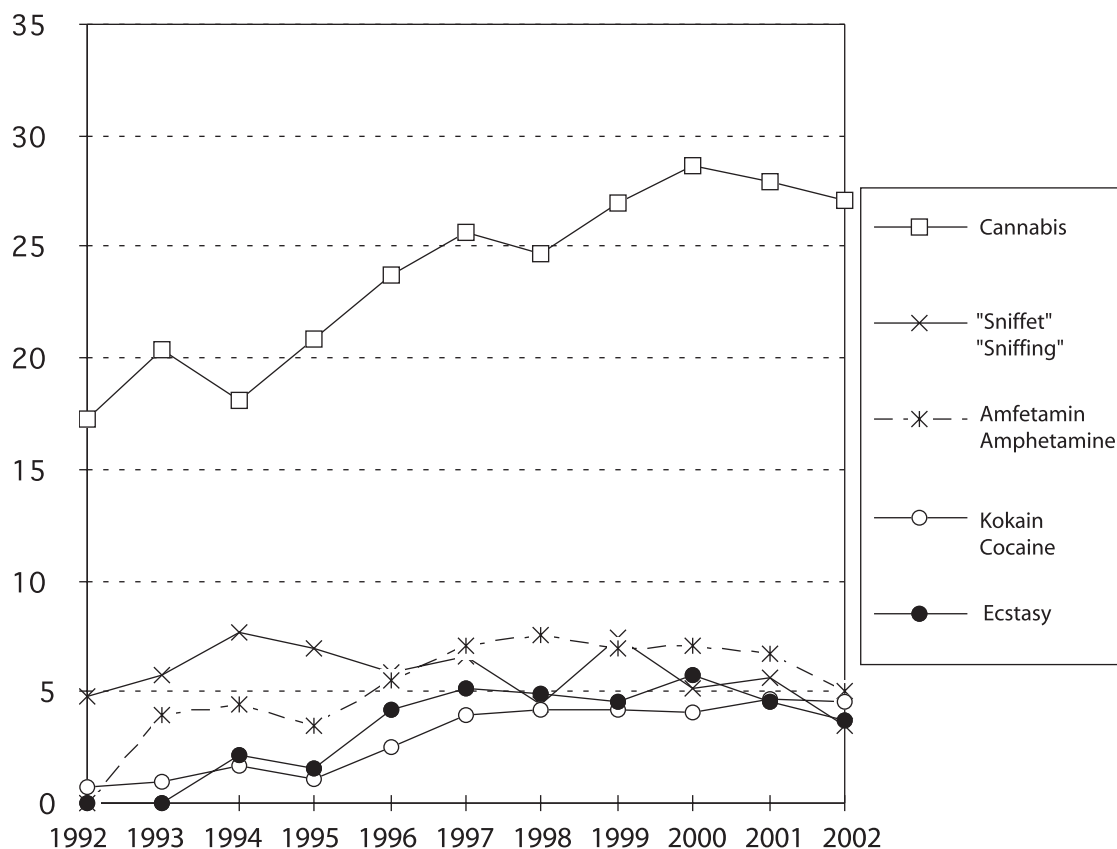
Prosent av ungdom i Norge
som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer
Percentage of young people in Norway
who say that they have at some time used different drugs

Kilde (Source): Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Figur 6.6b
Prosent av ungdom i Oslo
som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer
Percentage of young people in Oslo
who say that they have at some time used different drugs

1992-2002

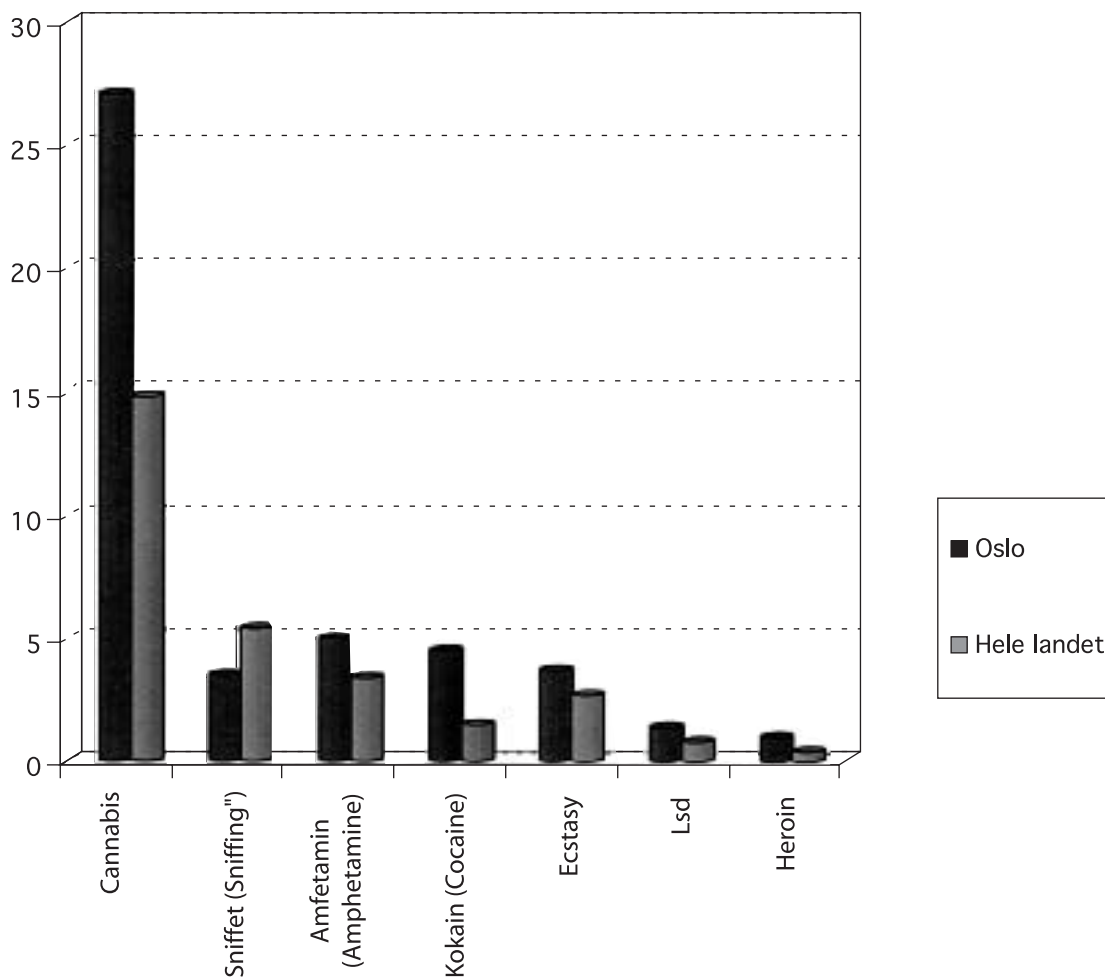
Kilde (Source): Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Figur 6.6c

Prosent av ungdom i Oslo og hele landet som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer

Percentage of young people in Oslo and Norway who say that they have at some time used different drugs

2002

Kilde (Source): Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Tabell 6.7

Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert

Percentage of young people in Norway aged 15-20 years who mean that cannabis should be sold freely and who would try it if there were no danger of being arrested

1990-2002

	Selges fritt <i>Sold freely</i>	Ville prøve <i>Would try</i>
1990	2,4	4,7
1991	2,6	5,5
1992	3,3	5,7
1993	3,8	6,7
1994	5,0	7,2
1995	5,5	8,3
1996	9,0	11,3
1997	10,8	12,1
1998	12,1	14,5
1999	11,9	13,2
2000	9,9	13,1
2001	10,8	13,1
2002	10,3	11,1

Kilde: Statens Institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.8

Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert

Percentage of young people in Oslo aged 15-20 years who mean that cannabis should be sold freely and who would try it if there were no danger of being arrested

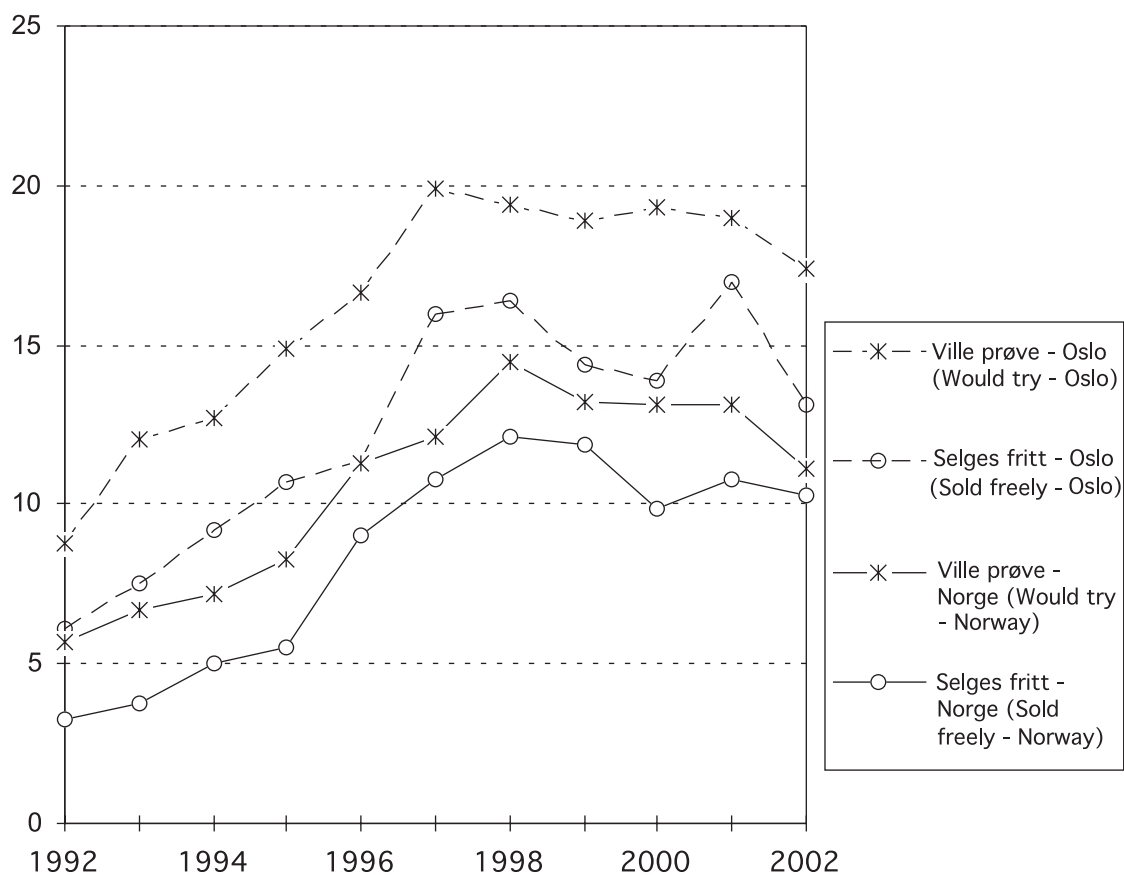
1968-2002

	Selges fritt <i>Sold freely</i>	Ville prøve <i>Would try</i>
1968	3,2	7,3
1969	3,1	5,3
1970	2,9	8,4
1971	6,4	12,1
1972	8,2	14,2
1973	3,8	11,5
1974	5,7	11,5
1975	4,2	9,9
1976	4,3	8,6
1977	4,6	8,9
1978	6,4	8,9
1979	6,8	13,3
1980	8,6	13,7
1981	7,4	14,8
1982	4,6	13,1
1983	4,3	10,6
1984	5,4	11,3
1985	3,2	8,9
1986	4,0	9,8
1987	5,2	8,7
1988	3,5	9,0
1989	4,1	9,5
1990	-	-
1991	3,2	7,5
1992	6,1	8,8
1993	7,5	12,0
1994	9,2	12,7
1995	10,7	14,9
1996	11,4	16,6
1997	16,0	19,9
1998	16,4	19,4
1999	14,4	18,9
2000	13,9	19,3
2001	17,0	19,0
2002	13,1	17,4

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Figur 6.8

Prosent som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert
Percentage who mean that cannabis should be sold freely and who would try if there were no danger of being arrested

Kilde (Source): Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

NORSK OG NORDISK ALKOHOL- POLITIKK I ET EU-PERSPEKTIV: KRONOLOGISK OVERSIKT

17. 01. 1989: Daværende president i Europakommisjonen tar i en tale til Europaparlamentet initiativ til et nærmere samarbeid mellom EU og EFTA. Dette er bakgrunnen for opprettelsen av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS)
20. 06. 1990: EØS-forhandlingene blir åpnet
01. 07. 1991: Sverige søker om medlemskap i EU
19. 12. 1991: Den svenske regjering beslutter å nedsette en alkoholpolitisk kommisjon som har som oppgave å presentere en strategi for den fremtidige alkoholpolitikk
17. 03. 1992: En finsk arbeidsgruppe blir nedsatt av sosial- og helsedepartementet. Dens hovedmål er å bringe det finske alkoholmonopolssystemet i tråd med EØS-avtalens forpliktelser
18. 03. 1992: Finland søker om medlemskap i EU
02. 05. 1992: EØS-avtalen blir undertegnet i Porto
31. 07. 1992: Europakommisjonen uttaler at Sveriges alkoholmonopoler er i strid med Roma-traktaten, både i medlemskaps- og i EØS-sammenheng
05. 10. 1992: Ministerrådet i EU godkjenner Sveriges søknad om medlemskapsforhandlinger
16. 10. 1992: EØS-avtalen blir vedtatt i det norske Storting med 130 mot 35 stemmer (3/4 majoritet ble krevd)
04. 11. 1992: Europakommisjonen uttaler at Finlands alkoholmonopoler er i strid med Roma-traktaten, både i medlemskaps- og i EØS-sammenheng
06. 11. 1992: Den finske arbeidsgruppen leverer sin første innstilling. Det tas her initiativ til å oppheve monopolene på import, eksport og engrossalg

09. 11. 1992: Ministerrådet i EU godkjenner Finlands søknad om medlemskapsforhandlinger
18. 11. 1992: EØS-avtalen blir vedtatt i den svenske Riksdagen med 308 mot 13 stemmer
19. 11. 1992: Det norske Storting gir sin tilslutning til å søke om medlemskap i EU
25. 11. 1992: Norge søker om medlemskap i EU
06. 12. 1992: Et knapt flertall i Sveits velger å forkaste EØS-avtalen
11. 12. 1992: Finlands president stadfester Riksdagens beslutning om å godkjenne EØS-avtalen
12. 01. 1993: I det Islandske Alltinget vedtar man med 33 mot 23 stemmer å slutte seg til EØS-avtalen. Dagen etter sanksjonerte Presidenten denne loven
01. 02. 1993: De offisielle medlemskapsforhandlingene med Sverige og Finland innledes
01. 03. 1993: Etter vedtak i Stortinget i desember 1992 blir salg av sterk øl overført til Vinmonopolet.
17. 03. 1993: Den reforhandlede EØS-avtalen etter at Sveits sa nei til ratifisering blir undertegnet
24. 03. 1993: Europakommisjonen uttaler at Norges alkoholmonopoler er i strid med Roma-traktaten, både i medlemskaps- og i EØS-sammenheng
04. 04. 1993: Ministerrådet i EU godkjenner Norges søknad om medlemskapsforhandlinger
05. 04. 1993: De offisielle medlemskapsforhandlingene med Norge innledes
29. 04. 1993: EØS-avtalen blir avgjort i det norske Storting etter at avtalen måtte revideres som følge av Sveits' "nei"
03. 06. 1993: Den svenske regjeringen foreslår overfor riksdagen at monopolene på import og engrossalg av sterkøl avvikles
06. 06. 1993: Den finske arbeidsgruppen leverer sin andre innstilling. Forslaget om å oppheve monopolene på import, eksport og engrossalg av alkoholholdige drikkevarer opprettholdes
08. 12. 1993: Den svenske riksdagen forkaster forslaget fra den svenske regjering om å avvikle import og engrossalsmonopolet på sterkøl.
21. 12. 1993: Den svenske regjering velger å følge forslaget fra den finske arbeidsgruppen, og avvikler import-, eksport-, engros- og produksjonsmonopolene. Samme dag oppnår Finland og Sverige en politisk enighet med Europakommisjonen om at detaljmonopolene kan bestå

01. 01. 1994: EØS-avtalen trer i kraft
07. 01. 1992: EFTAs overvåkningsorgan ESA ber den norske regjeringen om opplysninger om handelsmonopolene i Norge
08. 01. 1994: Det finske parlamentet vedtar opphevelsen av samtlige alkoholmonopol bortsett fra detaljistmonopolet
16. 02. 1994: Den norske regjering svarer på ESAs brev fra 7. januar, og det gis en orientering om de norske statsmonopolene
16. 03. 1994: Medlemskapsforhandlingene med Finland, Norge, Sverige og Østerrike avsluttes på ministernivå
12. 04. 1994: De endelige medlemskapsforhandlingene med Finland, Norge, Sverige og Østerrike sluttføres (Konferansen på stedfortredernivå)
14. 04. 1994: Den norske regjering nedsetter et alkoholpolitisk utvalg. Målsettingen er å foreta en vurdering av hva Norge kan gjøre for å sikre og effektivisere alkoholpolitikken i lys av den internasjonale påvirkningen
19. 04. 1994: Den finske tollnemnden ber EFTA Domstolen om en rådgivende uttalelse om hvorvidt importmonopolet av alkoholholdige drikker er forenelig med EØS-avtalen (Sak E-1/94 Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy Restamark)
20. 04. 1994: Den svenske regjeringen får Riksdagens godkjenning av riktlinjeproposisjonen om avviklingen av samtlige alkoholmonopol bortsett fra detaljmonopolet
04. 05. 1994: Europaparlamentet gav sitt samtykke til hver av de 4 søkerlands medlemskapsavtaler
24. 06. 1994: Medlemskapsavtalene ble undertegnet i alle språkversjoner på Korfu
20. 07. 1994: ESAs åpningsbrev blir overlevert den norske regjering. Formell redegjørelse om Norges manglende oppfyllelse av EØS-avtalens forpliktelser hva gjelder de statlige alkoholmonopoler. Det er import, eksport og engrosmonopolene som angripes
03. 10. 1994: Den norske regjeringen hevder i et brev til ESA at den anser at EØS-avtalens forpliktelser vedrørende Vinmonopolets virksomhet for oppfylt
16. 10. 1994: Finland avholder rådgivende folkeavstemning hvor 56,9 % sier «ja» til medlemskap i EU
13. 11. 1994: Sverige avholder bindende folkeavstemning hvor 52,3 % sier «ja» til medlemskap i EU

18. 11. 1994: Den finske Riksdagen vedtar med 152 mot 45 stemmer at Finland slutter seg til EU (2/3-delers majoritet ble krevd)
28. 11. 1994: Norge avholder rådgivende folkeavstemning hvor 52,2 % sier «nei» til medlemskap i EU
02. 12. 1994: Den islandske regjering legger fram forslag om opphevelse av importmonopolet
07. 12. 1994: Den finske Riksdagen vedtar den nye alkoholloven
16. 12. 1994: Restamark-saken (Sak E-1/94) avgjøres i EFTA-domstolen. Konklusjonen var her at importmonopolet var uforenelig med EØS-avtalens Artikkel 11
30. 12. 1994: ESAs grunngitte uttalelse blir overlevert den norske regjering. Dette innebærer at brevvekslingen vil avsluttes, og at dette er siste ledd før alkoholmonopolsaken eventuelt går til domstolen for avgjørelse
01. 01. 1995: Finland og Sverige blir medlemmer av EU og nye alkohollover trer i kraft i begge land. Et nytt lisenssystem for import, eksport, engrossalg og produksjon av alkoholholdige drikkevarer trer i kraft
13. 02. 1995: Den norske regjering vedtar at ESAs grunngitte uttalelse skal følges opp, og import, eksport og engrossalgsmonopolene blir foreslått avvirket innen 1. januar 1995.
27. 02. 1995: De nordiske statsministrene vedtar i en felles politisk erklæring i Reykjavik å stå samlet i sitt ønske om å finne en felles løsning i forhold til Schengen-avtalen for ikke å få nye grenser innad i Norden. De tre nordiske EU-landene tok forbehold i sine søknader om observatørstatus om at det måtte finnes en løsning for Norge og Island for å sikre Den nordiske passunionen
13. 06. 1995: Det norske Storting vedtar delingen av Vinmonopolet
14. 06. 1995: Landskrona tingsrätt ber EF-domstolen komme med en rådgivende uttalelse om hvorvidt detaljmonopolet er forenelig med Roma-traktaten (Sak C-189/95: Allmänna Åklagaren vs. Harry Franzén)
01. 01. 1996: Lov om endringer i alkoholloven og et nytt lisenssystem for import, eksport, engrossalg og produksjon av alkoholholdige drikker trer i kraft i Norge
01. 05. 1996: De fem nordiske landene blir observatører i Schengen-samarbeidet
26. 07. 1996: Oslo byrett ber EFTA Domstolen om en rådgivende uttalelse om hvorvidt ordningen med detaljmonopolsalg av sterk øl er forenelig med artiklene 11 og 16 i EØS-avtalen (Case E-6/96 – Tore Wilhelmsen AS vs. Oslo kommune)

08. 07. 1996: I forbindelse med EUs finansminister møte erklærer den finske og svenske finansministre at landene vil stå sammen i kravet om å forlenge overgangsordningene for turistimport av alkoholholdige drikkevarer. I EU kan reisende ta med seg 10 liter brennevin, 20 liter hetvin, 90 liter vin og 110 liter øl etter et besøk i et annet medlemsland. Finland og Sverige har fått midlertidige unntak for disse bestemmelsene
05. 10. 1996: Representanter for Europakommisjonen hevder at de nordiske landene må oppgi sine særordninger med hensyn til turistimport. Som en respons på dette kravet enes statsministerne Paavo Lipponen (Finland), Göran Persson (Sverige) og Poul Nyrupp Rasmussen (Danmark) på et uoffisielt møte i Dublin om at landene skulle føre en felles front i forhandlingene med EU om turistimport av alkoholholdige drikkevarer. De nordiske landene ønsker ikke å godta EUs krav
14. 10. 1996: Forhandlinger mellom representanter for de nordiske finansdepartementer og Europakommisjonen vedrørende turistimport av alkoholholdige drikkevarer. Enighet blir ikke oppnådd
23. 10. 1996: Finansministerne fra Danmark, Finland og Sverige har et møte med representanter for Europakommisjonen for å diskutere de fremtidige kvotene for turistimport av alkohol. Den felles fronten som de nordiske landene har blitt enige om å føre i forhandlingene med EU sprekker. EU-kommisjonær for det indre marked Mario Monti foreslår at den nordiske særordning kan bli utvidet til utgangen av juni 2002. Finland og Danmark signaliserer at landene er villige til å godta dette kompromisset, mens Sverige synes å være beredte på å gå til doms over retten til å opprettholde de eksisterende kvoter
13. 11. 1996: På tross av protester fra Sverige, står Europakommisjonen fast ved sitt syn om at den nordiske særordningen skal opphøre innen 30. juni 2002
20. 11. 1996: I den offentlige høringen foran dommerne og generaladvokaten som er ansvarlig for sak C- 189/95 (Allmänna åklagaren vs. Harry Franzén), forsvarer svenske myndigheter Systembolaget. Den svenske regjeringen får støtte fra Europakommisjonen, Finland, Frankrike og Norge. Ingen instanser uttaler seg negativt
25. 11. 1996: Den norske regjering gir sin uttalelse i case E-6/96 (Tore Wilhelmsen AS vs. Oslo kommune). Den norske regjeringen hevder her at detaljmonopol på salg av sterkt øl er forenelig med EØS-avtalen
02. 12. 1996: Konflikten over turistimport av alkoholholdige drikkevarer løses i et møte mellom EUs finansministere. Sluttresultatet ble at Sverige får opprettholde sin eksisterende ordning, men at regelverket skal være gjenstand for nye forhandlinger innen 30. juni 2000. Danmark og Finland aksepterer å tilpasse seg EUs regler innen 31. desember 2003
13. 12. 1996: Den norske regjering beslutter å undertegne en samarbeidsavtale mellom Norge, Island og Schengen-landene. Avtalen innebærer at Norge kommer til å delta i Schengen-sam-

arbeidet sammen med de øvrige nordiske land. Dette vil innebære at det nordiske pass- og reisefrihetssamarbeidet opprettholdes

19. 12. 1996: Danmark, Finland og Sverige undertegner avtalen om medlemskap i Schengen-samarbeidet. Samtidig undertegner Norge og Island en egen samarbeidsavtale med Schengen-landene
01. 01 1997: De svenske alkoholavgiftene på sterkøl reduseres med 39 %. Dette medførte en prisreduksjon på omlag 20 %
04. 03. 1997: I forslaget til avgjørelse i sak C-189/95 (Allmänna Åklagaren vs. Harry Franzén), konkluderer Generaladvokat Michael B. Elmer med at Systembolagets virksomhet strider mot artiklene 30 og 37 i Roma-traktaten. Ordningen med detaljmonopol kan i følge Elmer ikke begrunnes i traktatens artikkel 36, som omhandler beskyttelse av menneskers liv og helse
08. 04. 1997: I forbindelse med et spørsmål i den finske Riksdagen skriver 101 av 200 parlamentsmedlemmer under på et opprop som tar til orde for en oppmykning av Alkos eneretter til salg av sterk øl og vin.
20. 04. 1997: Lov om endringer i alkoholloven vedtas i det norske Stortinget (Ot.prp.nr 7 (1996-1997)). Det blir i denne sammenheng vedtatt å utvide rammene for Vinmonopolets salgstider.
- 22.04. 1997: Oslo byrett ber EFTA Domstolen om en rådgivende uttalelse om hvorvidt Fridtjof Frank Gundersens søknad om salg av vin skal kunne behandles (sak E-1/97)
16. 05. 1997: De nordiske sosialministerne uttaler seg i Franzen-saken om det svenske Systembolaget forenelighet med EUs regelverk. Sosialministrene Margot Wallström (Sverige), Terttu Huttu-Juntunen (Finland) og Hill-Marta Solberg (Norge) understreket betydningen av å kunne opprettholde detaljmonopolet som en vesentlig del av den nordiske alkoholpolitikken
27. 06. 1997: Avgjørelsen i sak E-6/96 (Tore Wilhelmsen AS vs. Oslo kommune) faller ved at EFTA-domstolen avgir sin rådgivende uttalelse til Oslo byrett i saken om hvorvidt ordningen med detaljmonopolsalg av sterk øl er forenelig med artiklene 11 og 16 i EØS-avtalen. Konklusjonen her er at ordningen kan opprettholdes dersom det ikke fører til diskriminering mellom innenlandske og importerte produkter. Hensynet til offentlig helse blir også vektlagt av EFTA-domstolen
14. 10. 1997: Det finske parlamentet beslutter at man fra og med 1. januar 1998 kan bringe med seg både sprit (1liter) og sterkvin (3 liter) for personlig forbruk etter reiser i utlandet. Tidligere måtte man velge mellom sprit og sterkvin. Samtidig blir alkoholavgiften på vin vedtatt redusert med 17 %

23. 10. 1997: Avgjørelsen i sak C-189/95 (Allmänna Åklagaren vs. Harry Franzén) faller. EF-domstolen slår her fast at Systembolagets virksomhet ikke strider mot EUs regler om handelsmonopoler
05. 11. 1997: Helsingfors byrett ber EF-domstolen om en rådgivende uttalelse om hvorvidt Finlands 20-timers regel for turistimport fra tredje land (land utenfor EØS-området) er forenelig med Roma-traktaten (Sak C-394/97 – Sami Heinonen)
03. 12. 1997: Fridtjof Frank Gundersen dommen faller (sak E-1/97). EFTA-domstolen slår her fast at Vinmonopolets enerett til salg av svakvin ikke virker diskriminerende, og derfor ikke er i strid med EØS-avtalen. Domstolen sier imidlertid at visse endringer må foretas
01. 01. 1998: Alkoholavgiften på vin blir redusert med 17 prosent fra 1998 i Finland. Prisen sank i denne forbindelse med omlag 10 prosent. Samtidig med denne avgiftsreduksjonen økte også importkvotene for Finlands vedkommende. Fra denne dato kan finner både ta med seg brennevin og sterk vin. Tidligere var disse å betrakte som alternativer i turistimport-sammenheng
07. 01. 1998: Den finske regjering presenterer sin beslutning om å splitte opp Alko Oy. Detaljmonopolet blir opprettholdt under sosial- og helsedepartementet, men de resterende deler blir flyttet handels- og industridepartementet
10. 09. 1998: EFTAs overvåkningsorgan ESA sier i et brev til den norske regjering at Norge diskriminerer mellom øl og andre drikkevarer som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol. Forholdet mellom øl (solgt i dagligvarebutikker) og “rusbrus” (solgt av Vinmonopolet) er her et sentralt tema
18. 09. 1998: Stockholms tingsrätt ber EF-domstolen komme med en rådgivende uttalelse om hvorvidt den svenske reklamelovgivning som gjelder for alkoholholdige drikkevarer er forenelig med EUs regelverk (sak C-405/98: Konsumentombudsmannen vs Gourmet International Products Aktiebolag)
13. 11. 1998: I et svar på ESA’s brev fra 10. september 1998 hevder den norske regjering at “rusbrus” selges på Vinmonopolet for å beskytte ungdom, og at denne ordningen vil bli videreført
19. 01. 1999: I forslaget til avgjørelse i sak C-394/97 (Sami Heinonen), konkluderer Generaladvokaten med at den finske 20-timers regelen for turistimport fra tredje land (land utenfor EØS-området) er forenelig med EUs regelverk, og kan derfor opprettholdes
22. 03. 1999: Det norske sosialdepartementet gir klarsignal til å åpne for en prøveordning med i alt 14 selvbetjente vinmonopolutsalgs. Ordningen skal i følge planen evalueres om to år

26. 04. 1999: Stortinget godkjenner den reviderte Schengen-avtalen om politi- og justissamarbeid
- 18.05. 1999: Norge undertegner Schengen-avtalen sammen med Island og EU
- 08.06. 1999: I et møte mellom EU's helseministere blir det tatt et initiativ til å utarbeide en alkoholpolitisk strategi for EU, samt en anbefaling knyttet til ungdom og alkohol
- 15.06. 1999: Det første av i alt 14 selvbetjente vinmonopolbutikker åpner i Oslo. Prøveordningen skal vare i to år.
- 15.06. 1999: EF-domstolen konkluderer med at Finland kan opprettholde 20-timers regelen for turistimport av alkohol fra tredje land (Sak C-394/97 – Sami Heinonen)
- 30.06. 1999: Tax-free-ordningen oppheves innenfor EU-området. Fra 1. juli 1999 er mulighetene til å handle avgiftsfritt innenfor EU-området fjernet. EØS-avtalen omfatter imidlertid ikke skatter og avgifter, og Norge blir derfor ikke berørt
- 11.10. 1999: EFTAs overvåkingsorgan ESA overlever en grunnlagt uttalelse hvor det kreves likebehandling av øl og visse andre drikkevarer som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol
- 02.12. 1999: Den svenske regjering åpner for en prøveordning med lørdagsåpne Systembolagbutikker
19. 01.2000: Den svenske sosialminister Lars Engqvist sender et brev til folkehelsekommissionæren David Byrne hvor han ber om at de svenske unntakene fra EU's innførselsregler hva gjelder alkohol blir forlenget til 31.12.2005. Sveriges unntak skal etter planen være gjenstand for nye forhandlinger innen 30. juni 2000
31. 01.2000: EU-kommisjonær for det indre marked, Fritz Bolkestein sier at Sverige ikke vil få forlenget sin unntaksordning utover hva Finland har blitt enige med Europakommisjonen om. Fri flyt av varer ble sagt å være et av grunnelementene innenfor EU-samarbeidet
05. 02. 2000: En prøveordning med lørdagsåpne Systembolag starter i Sverige. Ordningen skal pågå i 1 år, og omfatte 176 Systembolagbutikker
- 28.02. 2000: Europakommisjonen hevder at svensk alkoholbeskatning diskriminerer mellom øl og vin
06. 03. 2000: EU-kommisjonær Frits Bolkestein diskuter Sveriges unntak fra EUs innførselsregler for alkohol med finansminister Bosse Ringholm og statsminister Göran Persson. Bolkestein vil ikke komme den svenske regjeringen i møte når det gjelder svenskens ønske om en forlenging av unntaksregelen

- 13.03. 2000: I et møte mellom finansministrene i EU medlemsstater (ECOFIN) blir det oppfordret til at Sverige kan opprettholde sine unntak fra EUs innførselsregler for alkohol inntill utgangen av 2003. Dette er den samme tidsfristen som Danmark og Finland tidligere har fått
- 17.03. 2000: Den svenske finansministeren skriver i et brev til Kommissjonær Frits Bolkestein at Sverige er villige til å tilpasse seg EUs turistimportregler for alkoholholdige drikkevarer innen 31. desember 2003. Dette er samme tidsfrist som Danmark og Finland har fått. Han foreslår i samme brev at restriksjonen på øl lempes allerede fra 1. juli 2000 slik at svensker kan bringe med seg 24 liter øl etter besøk i andre EU land mot tidligere 15 liter. Videre foreslår han å øke kvoten for brennevin fra 1 til 2 liter fra og med 1 januar 2002, og fra 2 til 5 liter innen 1 januar 2003
- 17.03. 2000: Som et tiltak for å bedre trafikksikkerheten i EU, anbefaler Europakommisjonen at medlemsstatene innfører promillegrense på 0,5 eller lavere
- 28.03. 2000: Stortinget sier nei til endringer i alkoholloven som åpner for salg av vin eller vinprodukter som i dagligvarebutikkene. Forslaget ble opprinnelig fremmet av Fridtjof Frank Gundersen (FrP), og det ble forkastet med 76 mot 30 stemmer
- 18.04. 2000: Den svenske regjering sender ut en pressemelding hvor det hevdes at Europakommisjonen har akseptert regjeringens plan til hvordan svenske turistimportkvoter skal tilpasses EUs kvoter. Forslaget innebærer at kvotene på vin og øl øker fra 5 og 15 liter, til henholdsvis 20 og 24 liter fra 1. juli 2000, samt at sprit og sterkvin kan tas med etter en og samme reise i annet EU-land
- 25.05. 2000: Europakommisjonen legger fram det endelige forslag til hvordan svenske turistimportkvoter skal tilpasses EUs kvoter. Sverige skal i følge dette forslaget ha fulle EU kvoter innen 1. januar 2004. Forslaget skal godkjennes i EU's finansministtermøte 5. juni
- 05.06. 2000: EU's finansministere godkjenner Sveriges forslag til opptrapping av turistimportkvotene
- 01.07. 2000: Som et ledd i den svenske opptrappingen til fulle EU-kvoter for turistimport, økes de svenske kvotene fra 1. juli 2000 til: 1 liter brennevin, 3 liter sterkvin, 20 liter vin og 24 liter øl
- 27.11. 2000: Europakommisjonen presenterer et forslag til en Råds anbefaling vedrørende ungdom og alkoholbruk
- 28.11. 2000: Forslaget til en Råds anbefaling vedrørende ungdom og alkoholbruk blir overlevert Ministerrådet

-
- 14.12.2000: Generaladvokaten konkluderer at det svenske reklameforbudet mot reklame av alkoholholdige drikker strider mot EUs regelverk (Sak C-405/98: Konsumentombudsmannen vs. Gourmet International Products Aktiebolag)
- 21.12. 2000: EFTAs overvåkingsorgan ESA anlegger sak mot Norge med krav om likebehandling av øl og visse andre drikkevarer som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol (sak E-9/00)
16. 01. 2001: Forslaget til en Rådsanbefaling vedrørende ungdom og alkoholbruk blir overlevert Europaparlamentet
17. 01. 2001: Europakommisjonen presenterer en formell anbefaling til innføring av promillegrense på 0,5 eller lavere i EUs medlemsstater
31. 01. 2001: En evaluering av de første 10 månedene med lørdagsåpne Systembolag legges fram. Det konkluderes her at salget økte i regioner med lørdagsåpne Systembolag
19. 02. 2001: Det arrangeres en konferanse om ungdom og alkohol i regi av WHO i Stockholm. Representanter fra 51 europeiske regjeringer er representert. I denne forbindelse gir Europakommisjonen sin støtte til et svensk initiativ om å utarbeide en felles alkoholstrategi i EU
08. 03. 2001: EF domstolen konkluderer med at det svenske reklameforbudet mot reklame av alkoholholdige drikker ikke strider mot EUs regelverk dersom den svenske domstolen anser at denne ordningen tilfredsstiller kravet om proporsjonalitet (Sak C-405/98: Konsumentombudsmannen vs. Gourmet International Products Aktiebolag)
15. 03. 2001: Basert på evalueringen av forsøket med lørdagsåpning foreslår den svenske regjering å avvikle ordningen med lørdagsstengte Systembolag
22. 03. 2001: Den norske regjering vedtar å avvikle staten monopol på produksjon av brennevin
16. 05. 2001: Europaparlamentet vedtar Rådsanbefalingen vedrørende ungdom og alkoholbruk med 445 stemmer mot 63
01. 06. 2001: Det svenske parlamentet vedtar regjeringens forslag om å avvikle ordningen med lørdagsstengte Systembolag
05. 06. 2001: EUs helseministere vedtar Rådsanbefalingen vedrørende ungdom og alkoholbruk. Det blir i denne sammenheng uttrykt at denne anbefalingen skal ses på som et første skritt mot en mer omfattende alkoholstrategi i EU
12. 06. 2001: Europakommisjonen sender en grunnlagt uttalelse til den svenske regjering hvor det hevdes at det svenske avgiftssystemet virker diskriminerende mot vin til fordel for øl

20. 06. 2001: Den svenske regjering foreslår å redusere alkoholavgiften på vin med 18,8 % fra 1. desember 2001. Dette er en direkte respons på Kommisjonens grunngitte uttalelse
01. 07. 2001: Fra denne dato holder svenske Systembolag åpent også på lørdager
19. 10. 2001: Høring i sak E-9/00 som omhandler hvorvidt norsk lovgivning diskriminerer mellom øl og andre drikkevarer som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol
01. 12. 2001: Alkoholavgiftene for vin reduseres med 18,8 % Sverige.
22. 02. 2002: Europakommisjonen bekrefter at det arbeides med et nytt direktiv vedrørende alkoholbeskatning. Det har i denne forbindelse blitt antydnet at minimumsavgiftene vil bli hevet
04. 03. 2002: Den svenske domstolen konkluderer med at den svenske lovgivningen vedrørende reklame av alkoholholdige drikker ikke tilfredsstillter kravene om proporsjonalitet, og det foreslås en oppmykning av lovverket. Svenske myndigheter anker dommen
15. 03. 2002: EFTA-domstolen konkluderer at deler av det norske regelverket for omsetning av alkohol strider mot EØS-avtalen (sak E-9/00). Dommen kan få betydning for forbudet mot salg av ulike vin- og brennevinsprodukter som inneholder opptil 4,75 volumprosent alkohol i dagligvarehandelen, og skjenking av slike drikker på ølbevilling

KILDE:

Ugland, T. (2002): Policy Re-categorization and Integration: Europeanisation of Nordic Alcohol Control Policies. Oslo: ARENA report No. 3.

**Statens institutt for
rusmiddelforskning**

Norwegian Institute
for Alcohol and Drug Research

Øvre Slottsgate 2B,
0157 OSLO, Norway

Tlf.: 22 34 04 00
Telefaks: 22 34 04 01

ISBN 82-7171-240-3